

TOPHPHIYA MALAATA DOONAA

LUXIYAAGEETI LUXIYO MAXAFAA

OYDDANTTO KIFILIYA

Diizaynar:

» Sisaayi Taagassa

2011

Wolaayita Sooddo

Tophphiya Federaale Dimokiraase repabilike luxettaa moconaa.

Maxaafawu oosettana bessiyaa ohettaa naaguwaa

Ha maxaafaa daro luxanchchati haggazettiyo gishshawu loyttidi oyqqana bessees. Hagaappe kaallidi deiyaa tammu huuphe yohoti ha maxaafaa waatidi loytti oyqqidi go'ettana danddayiyaakko qofaa immosona.

- » Maxaafawu bolla baggaa mino woraqatan woykko lasttiqiyana mayzziyoogaa.
- » Maxaafaa irxxiya haatta malay baynna sohuwan loytti wottiyoojaa.
- » Ha maxaafaa moorettida / meecettibeenna kushiyan sinttata atti yeggana koshshenna.
- » Maxaafawu garssa baggan gidin gidдон de'iyaa sinttatu bolli aynne koshshenna misiletanne xuufeta medhdhiyoogaanne xaafiyoojaa koshshenna.
- » Ha maxaafawu sinttaa shaakkanawu woykko nabbabiiddi eqqosaa eranawu ordde kirttaasiyaa ciggi kessidi go'ettiyogaappe attin intte eqqosaa eranawu sinttata zaari zaaridi qalami'I yoogee koshshenna.
- » Ha maxaafan giddoppe issi misiliya gidin sinttaa shoddi kes-sanawu koshshenna.
- » Ha maxaafaay shodettikko ubba oyttiyooobawu zaaridi oyttiyoojaa
- » Maxaafaa borssaa gidдон yeggiyoode qalam'ette-naadaaninne gunddenaanadan akeekaa oottiyoojaa
- » Ha maxaafaa hara asawu garxxikko ha garxxida asikka loytti oyqqanadan yootiyoojaa
- » Maxaafaa pooggiidi akeekan dooyiyoojaa, sinttati ki-yennaadan loytti oyqqiyoojaa

KESUWAA

Koyro shemppuwaa

Nu balgguwa takettaa ----- 1

Naa’’antto shemppuwaa

Dumma dumma likkiyobata ----- 10

Hezzantto shemppuwaa

Nu wogaa ----- 22

Oyddantta shemppuwaa

Biittatunne sohotu sunttaa ----- 32

Ichchashantto shemppuwaa

Ta leemisuwaa ----- 39

Usuppunto shemppuwaa

Aappun saatee? ----- 48

Laappunto shemppuwaa

Qumaa dooruwaa ----- 58

Hospunto shemppuwaa

Ginaa shaakkiyoogaa ----- 69

Uddufunto shemppuwaa

Tiraafikiya wogata ----- 75

Tammantto shemppuwaa

Naagettaa ----- 82

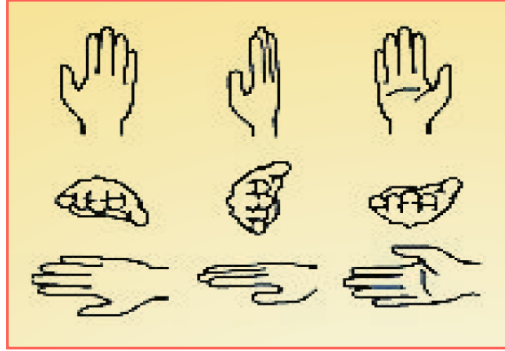
Tammanne issiintto shemppuwaa

Issi issi miishshati oosettiyo hanotaa ----- 88

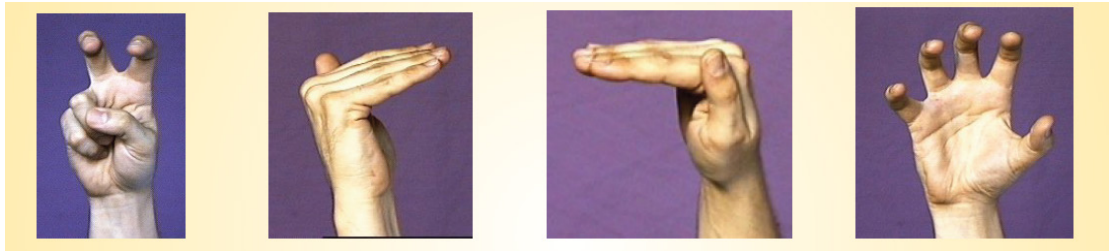
Tammanne na’’antto shemppuwaa

Banatettaa qonccissiyooogaa ----- 96

Baaso gidida kushiya gomppa ginata

BAASO GIDIDA KUSHIYAA QOTTATA

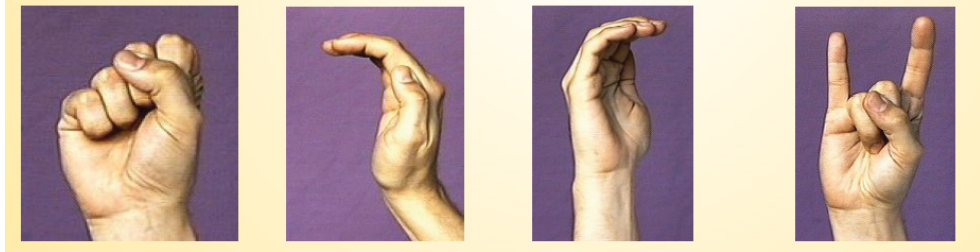

Hookkottida
payduwa 2

Hookkottida she/

Hookkottida SHE/

Hookkotida
paydo 5

Cucumettida kushiyyaa

Bagga irzzo

Bagga irzzo

ze /qotta

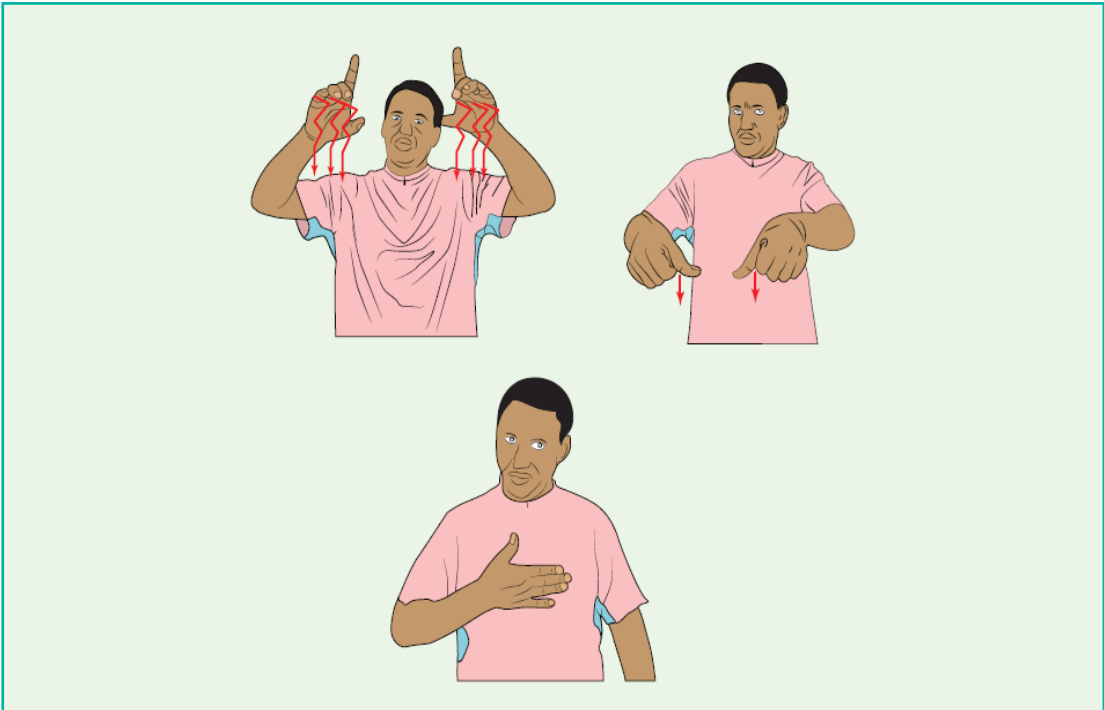
Kaciyaa

malaata
biradhdhiyaa

Dooya-5

KOYRO SHEMPPUWA

NU BALGGUWA TAKETTA

BALGGUWA + TAKKIYOOGAA

= NU

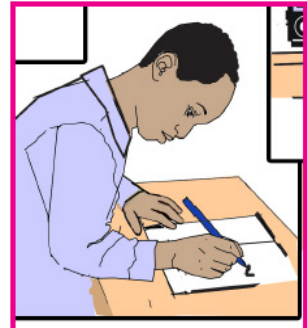
= BALGGUWA + TAKETTA

 <p>Balgguwaa</p>	 <p>shemppuwaa</p>	 <p>kaassaa</p>
 <p>Awa ayfiyaa</p>	 <p>Hombbiyaa</p>	 <p>goyyiyoogaa</p>
 <p>Bul'iyoojaa</p>	 <p>Meeguwwaa</p>	 <p>Boniyaa</p>
 <p>Xomoosuwwaa</p>	 <p>Iraa</p>	 <p>Meeziyaa</p>

KOYRO MEEZIYAA

Xeellidi nabbabiyoogaa

1. Kaallidi de'iya misiliya akeekidi xeellidi ay oottiiddi de'iyaakko inttenna luxissiyaagawu qonccissi yootite. Intte qonccissana koyyido qofaa qonccissana koshshiya malaataa intte erennaageeta gidikko luxissiyaagaa maaduwaa oychchite.
2. Intte balgguwa takettay awugaa misiliyaara gayttiyaakko gaasuwan amppiisidi inttenna luxissiyaagawu yootite.

MISILIYAA 1

TOPHPHIYA MALAATAA DOONAA OYD-DANTTO KIFILIYAA

Naa”antto shaaho luxettaa

Luxanchachattoo; inttena luxissiyaagee” balgguwaa takettaabaa” nab-babiyoode a qofaa loytti eranawu maliyoogaara gattidi malaataa eti go’ettiyoogaa akeeki xeellite.

Ta balgguwaa takettaa

Nuna luxissiyaagee balgguwaa nuuni waati aattidaakko nuna issuwa issuwaa oychchin ubba takifiliya laggeti eqqi eqqidi yootiyoode keehippe ufayissiis.

Baassinne Bakkaaloy balgguwaa attidoy bantta so asaa mehiya heemmiyoogaana. Mehiya heemmiiddikka dumma dumma kaassata kaa’iyoo gan banttana pashkkissoosona. Meheti kattan gelidi mooreennaadan teqqiyoo gan murutaa dichchawu eti gita maaduwa oottidoogaa nuussi yootidoo gee nuna ufayssiis. Baalotanne Baazita balgguwa aattidoy bantta aayota so giddo oosuwaa maaddiyoo gaaninne qumaa katuwa meezetiyoo gaana. Baalota buddeena tigettaa meezetaasu. Baazita qassi busikuutiya xiix-etaa luxaasu. Korootoyne Ashkka balgguwa aattidoy yettaa miishshatubanne Inggilezetto doonaa luxiyoo gaana. Korootoy Gitaariya kaa’idi danddiyidoo ga kaa’idi bessin ubbaykka nuui maalaalettida. Ashkka qaassi piyaanuwaa loyttada kaa’anawu danddayaasu.

Sameeli balgguwa aattidoy maayuwaa sikkiya ba aawaa maaddiyoo gaaninne maayuwa sikettaa meezetiyoo gaana. Saappani qassi zal”iya dosiyo gishshawu balgguwa aattidoy ba aawaa zal”e suuqiya gidдон ba aawaa maaddiyoo gaaninne zal”iya meezeettiyoo gaana.

Nu kifiliya woddalati balchchinne sorssi yiidoy ambaa gaxa heeraappe. Hegaa gishshawu eta bantta wodiya aattidoy bantta aawata goshshan katta harumiyoo gaaninne sharefaa shoddiyoo gan h.h.m maaddiyoo gaana.

Nu kifiliyan ubbaappe guutta odido hanotay nna ufayssiyaagaa. Sinttappe I misiliya medhdhiyaagaa gidanawu koyyiyo gishshawu balgguwa I aattidoy misiliya merettaa meezetiyooogan gidiyo gishshawu ba medhdhido misileta nuna ufayssan bessiis.

Ta kayoy gakkinn sunttay taagee xeesettin keehippe yeellataas. Gaasoyka taani balgguwa aattidoy Amaadooranne Ayyzaara kuwaasiya kaa'ayddanne heeraa naatuura deelle haattan bolcatta kaa'aydda. Ta kifiliya laggetussi ta yootana danddayiyo ayba meezeekka baawa. Ubbakka daro ta oosoti tana cayissiyaageta. Leemisuwawu qosetti biidi nu heeraa deelle haattan kaa'iyoogee bala ooso. Bantta wodiya taagaadan coo hadasa xallan kaasan aattida hara ta kifiliya laggetikka de'oosona. Nuuni ubbaykka nu sunttay xeesettiyoode luxiyaagetu sinttawu kiyidoy yeellatidi biitta xeelliyoogaana. Luxissiyaagee nuna demmidi sinttaara yiya balgguwa halchchuwan aattanawu luxiyaagetu sinttan maachchaa gelanaadan nuna oottidosona.

Taani amottiyoy kaalliya balggoy eesuwan gakkinn ta maachchaa polannaassa. Hagua oottanawu keehippe eesoto gishshawu ha'I halchchuwa kessaydda de'ays.

KOYRO SHEMPPUWAA NU BALGGUWA TAKETTAA

Koyro Meeziyaa

Kaallidi de'iyaa oyshati nabbabuwa gidдон intte luxido malaatata meezetanaadan qofetti giigidaageeta gidiyo gishshawu kifile gidдон malaataa doonan zaarite.

1. Nabbabuwa gidдон inttena ufayssida issi qofa qashshuwa intte kifiliya laggeetussi nabbabite.
2. Ha taarikiya qanttidi intte doonnan odite.
3. Ha taarikiya ichchashaappe darena qofa qashotun qanttidi yootite.

4. Intte taarikiyawata gidiaakko sinttaara yiya balgguwa waattidi aatanaakko intte kifiliya laggetussi qonccissite.
5. Ha taarikiyaaway odido laggetu giddoppe oonakko eta gaasuwaara qonccissite.

Naa”antto Meeziyaa

Tobettaa

Nabbabuwa baaso oottiyoogan kaalliya oyshata citan tobbidoogaappe guyyiyan ha citay maayido qofaa paatettaa inte kifiliya laggetiussi shishshite.

1. Ha taarikiya yootida luxiyaagee balgguwa waattidi aattidee?
2. Ha taarikiyaa yootida luxiyaagee ba kifiliya laggetu oduwa ezggi simmin A balgguwa takettan awu siyettabay aybee?
3. Ha taarkiya yootida luxiyaagee ba kifiliya laggetuppe ekkido eray aybee?
4. Luxissiyaagee ha tarkiya yootida luxiyaagaa bolli ekkido tanggoy aybee?
5. Sinttaara yiya balgguwa kaseppe lo”o hanotan aattanawu danddaya-naadan ha taarikiya yootida luxiyaagaassi zoriya immite.

Heezzantta Meeziyaa

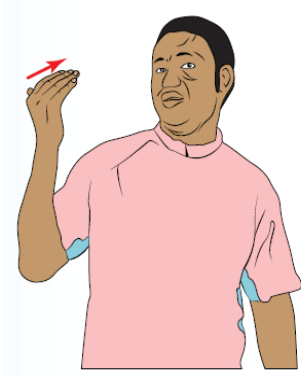
Kaallidi de’iya qaalatu malaatata tokkidi bettidaageeta. Ha malaatatussi phalqqiya malaatata inttena luxxissiyaagawu bessite.

1. Balgguwaa
2. Lo”o
3. Yeellatiyoogaaa
4. Yayyiyoogaa
5. Luxiyagaa

Tophphiya malaata doonaa oyddantta kifiliyaa

Heezzantto shaaho luxettaa

Koyronne naa”antto shaaho luxetta gidдон intte luxido malaatata intte buzo qofaa qonccissanawu go’ettiyoogaa. Ubba oyshatikka zaarettiyooy malaataa doonan gididiyoogaa akeekite.

Aadhdhido wodiya

Adussa wodiyaappe kase

Koyro meeziyaa

Intte balgguwa takettaa intte kifiliya laggetussi qonccissite. Inttee taarikiya odoy kaalliyaabata oyqqana bessees.

- A. Intte oottido oosota
- B. Intte oottido oosotuppe intte luxido luxetata

Naa”antta meeziyaa

Citan shaakettidi kaalliya huuphe yohuwa bolli palamettite.

- » Koyro cita: Balggo aginati go”iyaageeta
- » Naa”antto citaa: Balggo aginati qohiyaageeta

Oyddantta shaaho luxettaa

Malaatatu paatettaa

Balgguwaa

Koyro shemppuwa :- Nu balgguwa takettaa

Balgguwaa “ malaataa paattettaa

A.	Malaatawu kushiya qottaa	ke
B.	Malaatay oottiyo sohuwaa	Nu sintaappe sintta baazzan
C.	Malaataa kushiya gomppaa ginaa	karekko
D.	Malaataa qaattaa	Gelikessa
E.	Malaataara issippebiya sinttaa qonccissotanne bollaa qaattata	

Koyro meeziyaa

Bollaara imettida leemisuwa maaran hasemppuwan nuuni go’ettiyo malaatati heezzu waanna waanna malaatata dooradanne kaallidi de’iyaageeta intte kifiliya laggetussi qonccissite.

- A. Malaataa kushiya qottaa
- B. Malaatay wodhdhiyo sohuwaa
- C. Malaataa kushiya ginaa

D. Malaataa qaattaa

E. Malaataara issippe biya som”uwa qonccissotanne bolla qaattata

Naa”antto meeziyaa

Inttena luxissiyaagee ‘A’ xaphon paatattida malaatata bessiyo wode akeeki xeellidi ‘B’ xaphon de’iyageetura dabbotiyaageetu qonccissuwa oyqqida biradhdhiya pitaliya bessite.

Shaaho ‘A’

1. Boniyaa
2. Iraa
3. Ho”uwaa
4. Meeguwwa
5. Di’uwaa

Shaaho ‘B’

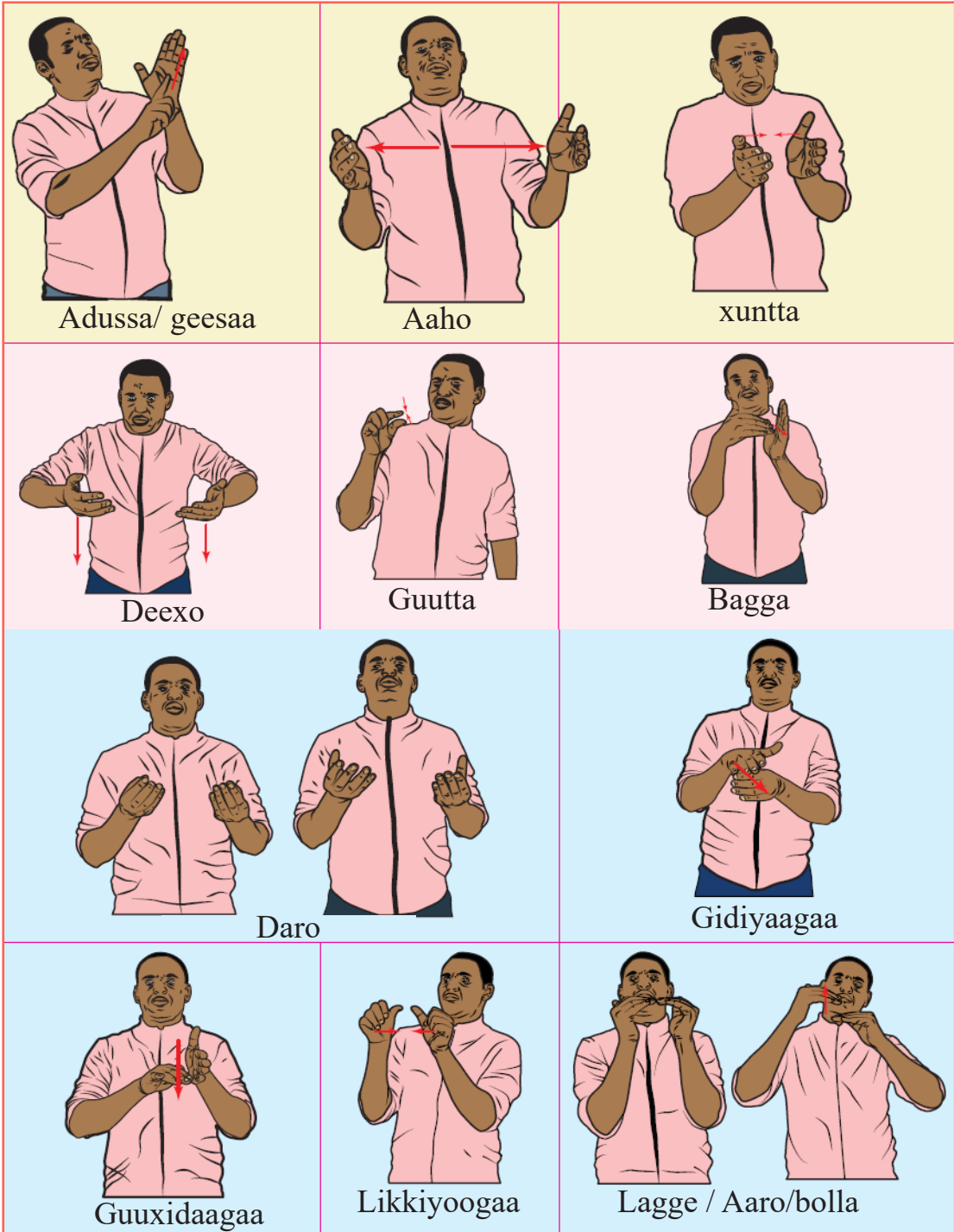
- A. Kushiya qottay aadhdhi wodhdhida ‘A’
- B. Kushiya qottay Ichchashu paydo
- C. Oosettiyoy som”uwa bollaana
- D. Qaattay ushachchappe haddirssawu
- E. Kushiya gomppaa ginay

NAA”ANTTA SHEMPPUWAA

DUMMA DUMMABATA LIKKIYOBATA

Naa'antta shemppuwa- likkiyoogaa

Tophphiya malaata doonaa oyddantta kifiliya

Koyro shaaho luxettaa

Xeelli Be'idi nabbabiyoogaa

1. Kaallidi de'iya misiliya loytti xeellidi misiliya bolla intte be'iyo likkiyobatu qommotu giddoppe intte eriyu likkiyobatanne eta haggaa inttena luxissiyaagawu qonccissite. Intte qonccissanawu koyyido qofaa qonccissanawu koshshiya malaataa intte erana xaykko inttena luxissiyagaa maaduwa oychchite.
2. Ha misiliya bolla beettiya likkiyo mishshatuppe woqqa go'eti ereetii?
3. Likkiyobatuura ohattida intte eriyu malaatata inttena luxissiyaagaa bessite.

MISILIYAA 2

Naa’’antta shemppuwa – Likkiyobaa

Naa’’antto shaaho Luxettaa

Luxissiyaagee’’ Likkiyobata giya nabbabuwa nabbabiyoode a qofaa loytti eranawu maliyogaara issippe malaataa go’ettaa akeekidi xeelite.

Likkiyobata

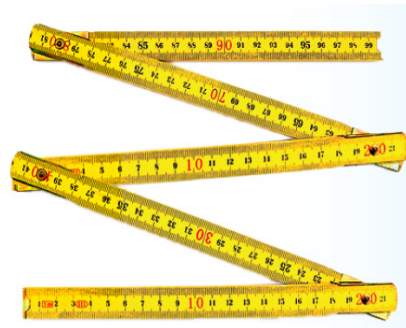
Ubba miishshatussikka etawu etabaa gidida likkiyobatinne yesuwa qoncissiyabati de’oosona.

Issi yesuwa likkiyaagee ubba yesuwa likkanawu danddayenna. Issibaa suure likkiya miishshan likkana xaykko wurssettan nu demmiyo ayfeekka bala gidees.

Suure gidida yesuwa qnccisiya miishshan nuuni go’ettennan aggikko kiitay qoncce gidenna. Leemisuwawu ta geesay issi kilo-grame giyoogaa woykko a deexoy laatamu mitire geetettenna. Nu geesaa likkanawu mitiriya go’etteetes. A ayfiyaakka qoodaara gattidi mitiriyaappe guuxxiyaageeta santt-mitiriyan likkeettes. Leemisuwawu ta geesay issi mitire, issi mitirene laatamu santti mitire, issi mitire bagga h.h.m giyoogan odeettes. Mitire haahotettaakka likkanawu go’ees.

Haahotettay issi sha’u mitiriyaappe balla gidishim kilo mitiriyan go’etteetes.

Gaasoykka issi sha’u mitiree issi kilo mitiriyaara lagge. Haggaa gishshawu nu sooppe nuuni luxiyo keettaa gakkanawu de’iya 6 s.m haahotettay ichchashu sha’u mitire gidikko ichchashu kilo mitire giyoogan odeettes. Nu deexotettaa likkanawu mizaanaa go’etteettes.

MISILIYA 3

MISILIYA 4

Wurssetta ayfiyaakkaa kilo-giraamiyan odeettees.

Mitiriyaagaattookka issibaa deexuwaakka giraamiyan yootanawu danddayettees. Issi sha’u giramee issi kilo giraame. Nu deexuwa meezaanan likki-doogaappe guyyiyan ta deexotettay tammanne

ichchashu kilogirame, laatatmu kilo-giraame h.h.m giyoogan yootettees.

Gukkiyaabata likkanawu litiruwa go’ettettees. A wurssetta ayfiyaakka litirwuwan yootettees.

Issi sha’u litiruwaappe bolla litiro gidikko Gaaloniyyaa geetettees. Issi sha’u litiroyne issi gaalonnee lagge. Hoo’otettaa likkanaw Terimo metiriya go’ettettees. A a wurssetta ayfiya yootiyoy qassi digirii paranatiyan woykko sentti gireediyaana. Leemisuwawu issi

Ambbaa hoo’otettay hasstamu digire paranayite woykko hasstamu digire sentti gireede h.h.m giyoogan yootettees.

MISILE5

Tophphiya malaata doonaa oyddantta kifiliyaa

Koyro meeziyaa

Nabbabuwa maaran kaallidi de’iya oyshata zaarite. Ubba oyshatakka zaariyoy malaata doonan gidiyoogaa hassayite.

1. Nabbabuwa gidдон xaafettida likkiyobatu qommotanne liketta qonciissota paattidi yootite.

2. Nu deexotettaa likkiyoy aybinee?
3. Nu geesaa meezaanan likkikko suure ayfiya demmanawu dandday-ennaagee aybisee?
4. Nabbabuwu gidдон paatettida likkiyobatu qommotuppe haraa intte eriyobaa gidikko intte kifiliya laggeetussi qofaa shaakkite.
5. Likkiyoogaawu de'iyaa go'aa qonccissite.

Naa'antto meeziyaa

Luxiyaageetoo, koyruwan inttena luxissiyaagee kaallidi de'ia qaalata gishshatiya malaatata bessyoode loyttidi kaallite. Hegaappe kaallidi likkiyo miishshatu malaatata yesuwa qonccissiya malaatatuura dabboyite.

Likkiyo miishshata

Yeesuwa qonccissiyaageeta

1. Mitiriyaa	A. Kilo-giraamiya
2. Meezaanaa	B. Senti gireediyaa
3. 3Terimo mitiriyaa	C. Mitiriyaa
	D. Litiriyaa

Hezzantto shaaho luxettaa

MISILIYAA 6

Naa'antta shemppuwaa Likettaa

Koyro meeziyaa

Qofaa qashuwa oosuwaa

Misiliya bolli intte xeelliyoo naa'u naati Alleeqonne Anjja geettoosona. Eti issoy issuwaraa tobbiyooqaa nabbabanaappe kasetidi misiliya be'iyooqan eta geesanne deexotettaa issuwa issuwagaara gaatxeelliyooqan oyddaappe bolla malaataa oyqqida ichchashu qofa qashota oottite.

OYDDANTTA SHAAHO LUXETAA

Alleeqo Anjja

MISILIYA -7

Ha”I qassi inttena luxissiyaagee kaallidi de’iya Alleeqinne Anjja tobettaa malaataa doonan nabbabiyooode loyttidi xeellite.

Alleeqo: Anjjaa ne geesanne ne deexotettaa liketta eray ?

Anjja: Ee ubba wode nu so aawaara ne heeran de’iya xale-keettaa ba baada likettays.

Alleeqo: Xale keettay; geesanne deexotettaa likkiya xale keetteeyyee?

Anjja: Geesanne deexotettaa ay sohuwankka likanawu danddayettes. Shin daro xale keettatussi ha wodiya zammaana mitireenne meezaanay de’iyo gishshawunne xale keettatu gidдон de’iya meezaanati amanttiyaageetanne lo”o gidiyo gishsawu nu so aaway xale- keettata go’ettiyoogaa doorees.

Alleeqo Taani ta geesaa likettiyoy ta aayiya maayuwa sikkiyaari mitiriyaana . Ta deexotettaa likettiyoy qassi ogiya bolli de’iya meezaanan ichchashu santtime qanxxada .

Anjja: ne geesay aappuni mitiree?

Alleeqo: Issi mitireenne laatamu santti mitire.

Anjja: Bi ne taappe aduqqaasa giyoogaa. Taani issi mitireenne tammanne ichchashu santti mitire. Ta deexotettay qassi tammanne laappun kilo giraame.

Alleeqo: Neeni taappe deexxaasa taani tammanne oyddu kilonne ichchashu giraame.

Koyro meeziyaa

Kaallidi de'iyageeta malaataa doonan intte kifiliya laggetu sintan qonccissite.

1. Aleeqaanne Anjja aybaabaa tobbiiddi deiiyoonaa?
2. Intte intte deexotettaanne geesaa likettiyo meezee intteyyo de'ikko awaaninne waanidi liketetii?

Naa"antta meeziyaa

Inttena luxissiyaagee kaallidi de'iya oyshata malaataa doonan nab-babiyoode tishshissi xellidoogaappe guyyiyan tuma woykko worddo giya malaatata go'ettiyoogan zaarite.

1. Alleeqa Anjjappe aduqqawusu.
2. Alleeqaanne Anjji deexotettan lagge.
3. Anjji deexotettan Alleeqippe guuxxees.
4. Alleeqa Anjja bagga mitire gesan darawusu.
5. Alleqqanne Anjji bantta deexotettaa likettiyoy issi mala sohuwaana.

Heezzantta meeziyaa

Inttena luxissiyaagee kaallidi de'iya qaalata beesiya malaatata bessiyooode tishshissi xeellidoogaappe guyyiyan malaatatussi phalqqiya malaatata kifiliya gidдон bessite.

1. Deexo	3. Aaaho	4. Adussa
2. Lee'e	5. Darees	

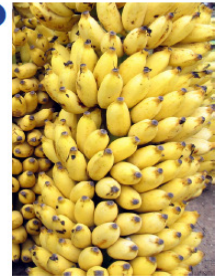
ICHCHASHANTTO SHAAHO LUXETTAA

Oosuwa luxettaa

1. Naa"a naa"a gididi hagaape bollaara imettida leemisuwa maaran intte deexotettaanne intte geesaa oychite. Kaallidikka intte tobbido

tobetaa ayfiya inttena luxissiyaagawu shiishite.

2. Luxissiyaagee ehiido mitiriyaaninne meezaanan intte laggetu geesanne dextotettaa likkidoogaappe guyyiyan hagaappe kase Gaalan inttessi imettida oosuwaara gatti xellidi suure oottidoogaa tillissite. Oosoy issoy issuwaara misatennaagaa giikko gaasuwan eridi inttena luxissiyaagawu shiishshite.

MISILIYA 8

Tophphiya malaata doonaa oyddantta kifiliya

1. Koyruwan issuwa issuwaara yiiggi xeelliyo misileta koyyidi issuwa ‘A’ haraa qassi ‘B’ a kaalliyaagaa qassi ‘C’ nne ‘D’ h.h.m gigiidi sunttite.
2. Issuwa issuwaara yiiggi xeelliyo malaatata go’ettiyoogan ‘A’ nne ‘B’ giidi intte sunttido misileta yiiggi yiiggidi intte kifiliya laggetussi qonccissite.

Naa”antto meeziyaa

Intte kifilitaaninne intte kifiliyaappe kareera yiiggetana danddayiyabata koyyite; kaallidikka yiiggettaa malaatata go’ettidi intte demmidobata yiiggi yiiggidi naa’u qofa qashota inttena luxissiyagawu yootite.

Leemisuwawu nu kifiliya maskkootee nu kifiliya penggiyaappe xuummees, nu kifiliya penggee nu kifiliya maskkootiyaappe aakkees.

Laappunnta shaaho luxettaa

Malaatatu birshshettaa

Inttena luxissiyagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte tamaarido waanna waanna malaatata birshshite.

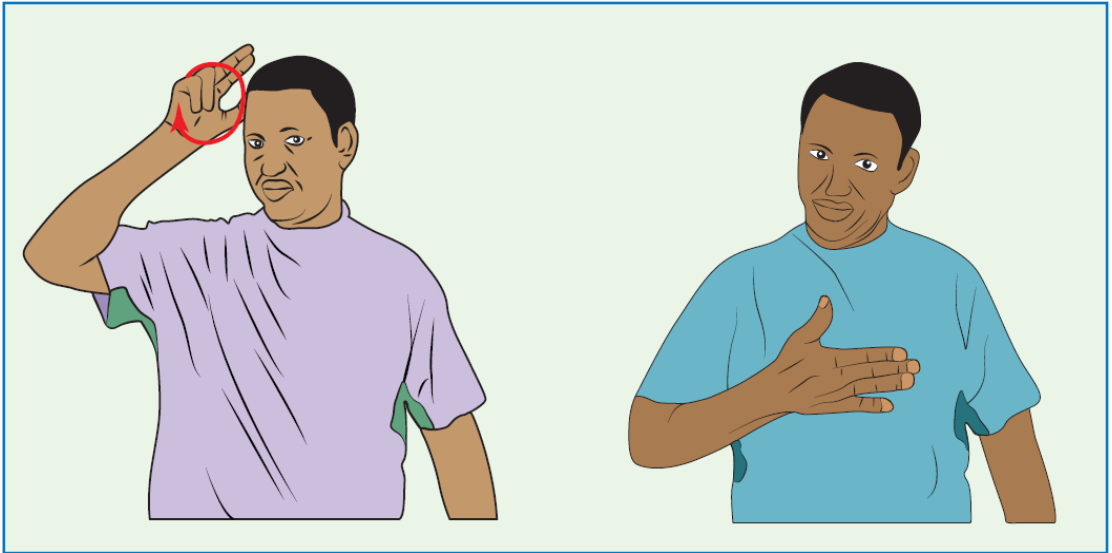

LIKKIYOOGAA

- A. Malaatawu kushiya qottaa A
- B. Malaatay oosettiyo sohuwaa nu tiara baazzan
- C. Malaatawu kushiya gomppaa
ginay kare baggawu
- D. Malaataa gaattay haddirssaappe ushachch-
wu giddo baggawu
- E. Malaataara issippe biya som’’uwa
bessiyaaetanne bollaa gaatteta tishshi ootti xeelliya
som’’uwa

HEZZANTTO SHEMPPUWAA

NU WOGAA

Wogaa + Nu wogaa

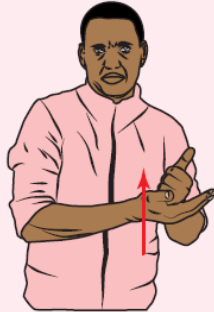
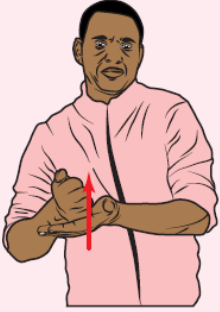
Wogaa

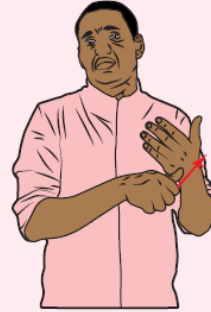
Go''aa

Deriyaa

Maadettiyoogaa

Daafaa

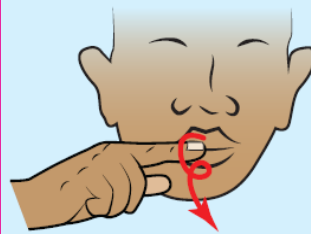
Dere asaa

Lagge

Lo''o / Galatissiyabaa

Doonaa

HEZZANTTO SHEMPPUWAA – NU WOGAA

Xeellidi nabbabiyoogaa

Koyro meeziyaa

1. Kaallidi de'iya misiliya loytti be'idi misiliya bolli intte xeelliyo wogaa qommotu giddoppe intte eriyo wogaa qonccissiyaagee de'ikko awa dere asaa wogaa qonccissiyaakko intte kifiliya laggetussi yootite. Intte qonccissana koyyido qofaa qonccissanawu koshshya malaataa intte erennaageeta gidikko inttena luxissiyaagaa oychchite.
2. Ha misiliya bolli beettiya wogaa qonccissiyaageeti qonccissiyaagee awugaakko inttena luxissiyagawu yootite.
3. Naa'antto misiliya tishsisi xeellidinne intte appe erido kiitaa inttena luxissiyaagawu qonccissite.

MISILIYAA 9

TOPHPHIYA MALAATA DOONAA –OYD-DANTTA KIFILIYA

Naa’antto shaaho luxettaa

Luxissiyaagee “ Tophphiya otorssiya wogata” giya nabbabuwa nab-babiyoode a qofaa eranawu maliyogaara issippe gattidi malaataa go’etaakkaa tishshissi xellite.

Tophphiya otorssiya wogata

Tophphiya asaassi kumetta salo gufantto assay malaalettiyo malaa-la wogati de’oosona. Hegaa gishsawu layttan, layttan cora kare biittaa asati tophphiyo xomoosanawu yoosona. Nu biittiyo xomoosanawu yiya asaappe daro kare biittaa lame biraa demmawusu.

Tophphiya ubba dere deretettaa asawu buzo etabaa gidida wogati de’oosona. Ha eta wogay eta doonan, eta taarikiyan, eta buquratun, eta issippetettaa duussan, eta maayettaaninne eta muussa ushshaa h.h.m qonccees.

Issi issi dere deretettaa asawu etaba xalla gidida wogay de’ees. Hega bolli gujoy nu Tophphiya asa gidiyooagaan ubba dere deretettaa asaa issippe gattiya wogatikka de’oosona. Ha issippe gattiya wogati daro wodiyaappe ohetti yiida nu issippetettawu baaso.

Hageeta tophphiya asata ubbaa issuwa oottida wogatu giddoppe issippe saruwan de’iyooгаа, isoy issuwaa siigetti de’iyooгаа, bonchchettiyooгаа cima asaa bonchchiyooгаа, isoy issuwaa maadettiyooгаа, h.h.m nu wogata leemisodan odanawu danddayettees.

Wogati ubbay go’iyageeta gidokkona. Issi issi heeratun qohiyaageeta geetettiya wogati de’oosona. Qohiyageeta geetettiya wogatu giddoppe amaridaageeti macca naata qaxxariyooгаа, eti tamaarennaadan diggiyooгаа, layttay gakkennan azinawu immiyooгаа, shaara maccaasay abbe ixetaa wodiyan imettiya akkumuwa kaallennaadaaninne payyatettaa

keettaan yelennaadan diggiyoogaa, h.h.m de'oosona. Ha wogata issippe gididi xayssiyo aawatettay nuussi de'ees.

Lo'o nu wogata kobboyidinne naagi oyqqidi yeleaappe yeletawu aattiyo aawatettay nuussi ubbaassikka de'ees.

Koyro meeziyaa

Nabbabuwa maaran kaallidi de'iya oyshata malaataa doonaa go'ettiyoogan kifiliya gidдон заарите.

1. Nababbuwaappe intte erido waanna waanna huuphe yohota intte kifiliya laggetussi erissite.
2. Tophphiya asa ubbawu issi mala gidida wogatuppe heezzu leemisota yootite.
3. Kare biittaa asati Tophphiyo xomoosana yiyo wode nu biittiya ay demmiyaakko qonccissite.
4. Lo'o nu wogata naagidi yeletaappe yeletawu aattiyo aawatettay oogaakko inttena luxissiyaagawu qonccissite.

HEZZANTTO SHEMPPUWA-NU WOGAA

Naa'antto meeziyaa

Qofa qashuwa oosuwaa

Nabbabuwa gidдон de'iya birshshetta baaso oottidi kaallidi de'iya qaalati gelido sohuwan gelida malaatatu bolli oyddaappe bollatiya malaatata oyqqida qofaa qashota oottite.

1. Dere deretettaa	3. Lagge	5. Qohiyaa
2. Wogaa	4. Otorssiya	

Hezzantto shaaho luxettaa

Koyro meeziyaa

Kaallidi de'iya oyshatu bolli kifile gidдон malaataa doonanhaasayite” kase intte meezettidoogaadan tobettaa sintta qofay malaatatu go”ettaa danddayaa dichchanaassa gidiyooгaa hassayite.

1. Ubbaykka intte dere asaa asaagaa woykko intte de'iyoo heeraa wogata intte kifiliya laggetussi shaakkite/yootite.
2. Intte dere asan woykko intte de'iyoo heeran meezettida wogatu gid-doppe go”iyaanne qohiya wogata intte giyogeeta shaakkidi tobbite.

Naa”antto meeziyaa

Palamaa

Naa”u citan shaakettidi kaallidi de'iya qofaa bolli kifiliya gidдон malaataa doonan palamitite.

Tophphiya asa ubbawu issippe gidida wogata kabboyi oyqqidi naagi-yooгaa gidдон oyddantta kifiliya luxiyageetussi gishshay de'ees. Issi citay gishshay de'ees giyoode hara citay qassi gishsay baawa giya qofaa maadidi palamettana bessees.

Oyddantto shaaho luxettaa

Luxissiyaagee “ hayttay siyennaageetussi wogaa” giya nabbabuwa nab-babiyooде a qofaa eranawu maliyogaara issippe biya malaataa go”ettaa tishshissi xeellite.

Hayttay siyennaageetu wogaa

Banttaa doonay de'iyoo deretu ubbaassi etassa gidida wogaykka de'ees. Nuussi hayttay siyenna Tophphiya asatussi nabaа gidida doonay de'ees. Ha wogay hayttay siyennaageetu wogaa geetettees.

Wogaa giyoogee duussawu oge giyoogaa wogaa maayoti, qumati, durssati, h.h.m duussaa ogetu gidдон mooddettiyaageeta.

Hayttay siyennaageetu wogaa giyogeekka hayttay siyenna yarati hayttay siyennaageeta gidiyogan eti kaalliyo duussaa oge giyoogaa hayttay si-

yennaageetu wogay qoncciyoy hara wogatudan maayuan, muussan ush-shan, durssan h.h.m gidenna. Hayttay siyennaageetu wogay qoncciyoy nu siyennaagaa oychchiya nu kaalliyo duussaa ogiyaana. Hayttay siyennaageetu wogatu giddoppe kaalliyageta leemisodan odanawu danddayettes.

Malaataa doonan, “haasayaa doommanaappe kasetidi ayfiya ayfiyaara gaattiyooogan medhdhiyooogan, poo’oy de’iyosan shiiqiyoogaa, eretaa wodiyan daro oyshata oychchiyooogan leemisuwawu aawaa suntaa, eti luxido luxettaa keettaa suntaa oosuwaa, qatuwaa h.h.m malaataa suntaa immiyooogaa, dumma dumma gayttiyabata goettiyooogan shiiqiyoogaa h.h.m .

Hayttay siyennaageetu wogaabawu akeekaa medhdhiyoogee siyianne hayttay siyennaageetu gidдон meretiya paraqee kaseppe guuxxees. Guju-wankka dere asawu hayttay siyennaageetussi kaseppe lo’o eray de’an-nadan oottiyooogan issippetettaa duussaa gidдон lo’o xekkan de’anaadan maaddiis. Ha’I wodiyan daro dere asawu hayttay siyennaageetu ubbay ha demmido hanotan banttaa wogaa eretissanawu maliyoogee go’iyabaa.

Koyro meeziyaa

Ha bollaara shiiqida nabbaboy intteyyo loytti gelidaakko tillissi eridabaa gidikko nabbabuwa xeellennan intteyyoo gelido maaran intte shiiqiyo hanotan intte kifile laggetussi qonccissite.

Intte oduwaa gidдон kaalliyaaageeti gelidoogawu tillissi erite.

- ◆ Hayttay siyennaageetu wogaa aybatettaa
- ◆ Hayttay siyennaageetu wogaa dere asagaappe woykko Tophphiya asaa wogaappe shaahettiyo eeshshay
- ◆ Hayttay siyennaageetu wogaa aassiyoonne akeekaa medhshiyoo go’ata.
- ◆ Hayttay siyennaageetu wogaa assiyoonne akeekaa medhdhiyoogaa gidдон hayttay siyennaageetu beeraa.

Heezantto shemppuwaa- Nu wogaa

Naa’antto meeziyaa

Nabbabuwa maaran kaallidi de’iyaageeta zaarite.

1. Hayttay siyennaageetu wogaa giyoogee woygiyoogaakko qonccisite.
2. Hayttay siyennaageetu wogay Tophphiya asaa issippetettaa wogaara waanidi dummatiyaakko qofaa immite.
3. Hayttay siyennaageetu wogaa leemisota immite.
4. Hayttay siyennaageetu wogaa aassiyogawu de’iya go’aa qonccisite.
5. Hayttay siyennaageetu wogaa aasanawu etappe aybi naagettiyaakko qonccisite.

Heezantta meeziyaa

Inttena luxissiyaagee kaallidi de’iya qofaa qashota inttewu nabbabiyoode loytti xeellidi tuma woykko worddo giya malaatata go’ettiyoogan zaarite.

1. Hayttay siyennaageetu wogaa geetettiya wogi baawa.
2. Hayttay siyennaageetu wogay qoncciyoy wogaa maayuwa maayiyoogan, muussan woykko wogaa durssaana.
3. Hayttay siyennaageetu wogaynne dere asaa wogay issi mala.
4. Issippetettaa duussaara eta wogaa gatti minttettiyoogan hayttay siyennaageetu wogaa aassana koshshees.
5. Ubba asawukka hayttay siyennaageetu wogaabawu lo’o akeekay de’ees.

Oyddantta meeziyaa

Qofa qashuwa oosuwa

Kaallidi de’iya qaalata eti bessiyoo malaatata oyqqida qofa qashota oottite.

1. Wogaa	3. Meeziyaa	5. Issippe gatti
2. Hayttay siyennaageetu wogaa		4. Kotta wogaa

Tophphiya malaata doonaa oyddantto kifiliya Ichchashantto shaaho luxettaa

Malaatatu birshettaa

WOGAA

B. -----

C. -----

D. -----

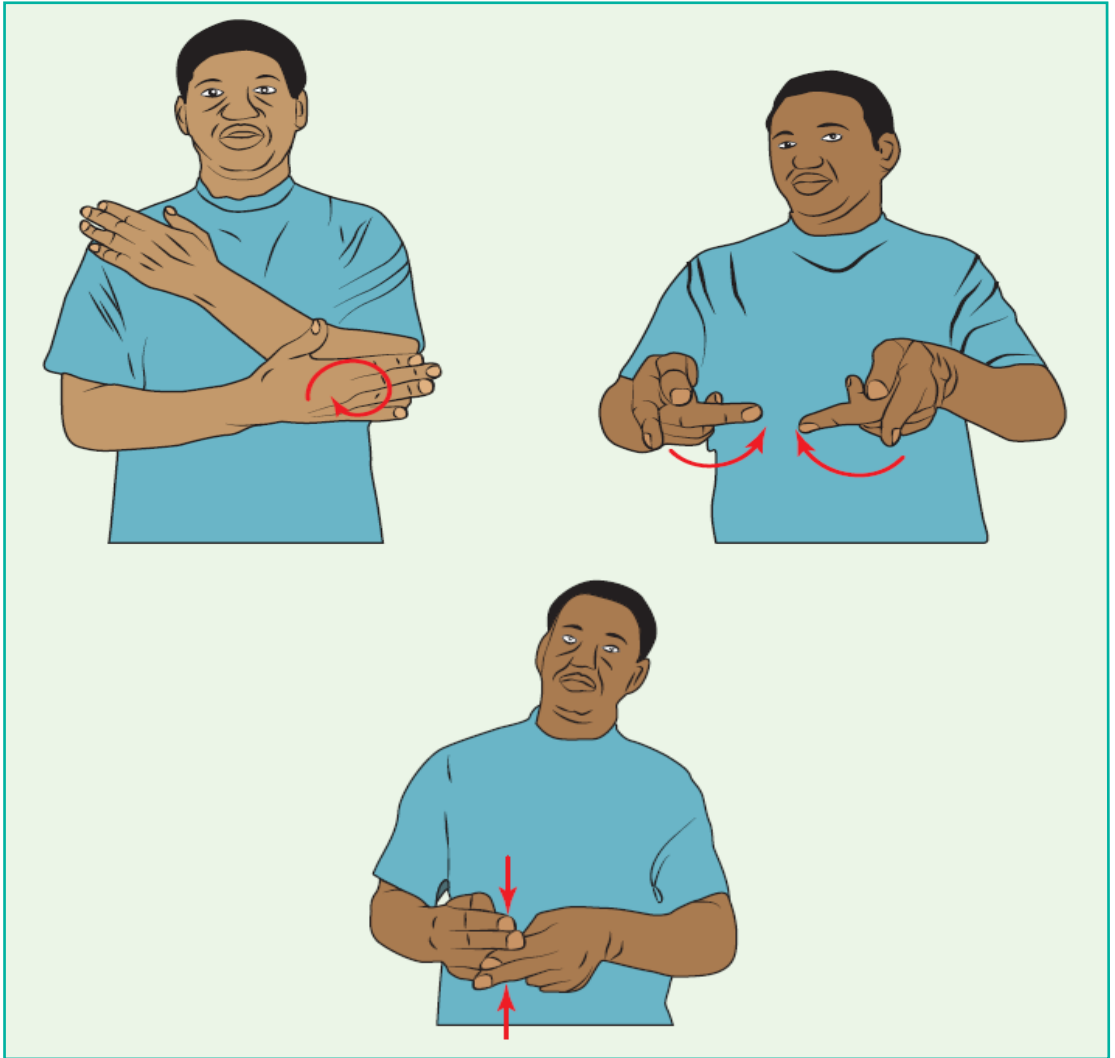
E. -----

Wogaa malaata birshshettaa

A. Malaatawu kushiya qottaa	Be/
B. Malaatay oottiyo sohuwaa	Som”uwawu ushacha bagгаа
C. Malaatawu kushiya gomppaa ginaa	Haddirssawu
D. Malaataa qaattay	Irzzo
E. Malaataara issippe biya som”uwa bessiyaageetanne bollaa qaattata	Citan citan gididi bolla baggan immettida leemisuwa maaran ha shemppuwa gidдон intte luxido bira malaatata birshshi yootite.

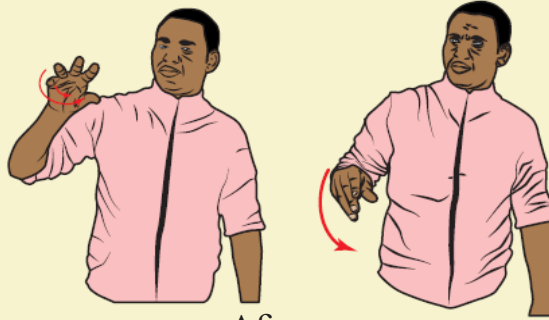
OYDDANTTA SHEMPPUWAA

BIITTATU NNE SOHOTU SUNTTATA

Salo-gufantto

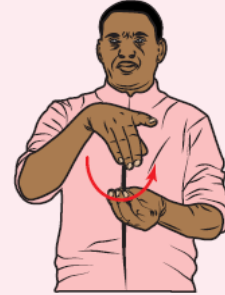
Afirqqaa

Tophphiyaa

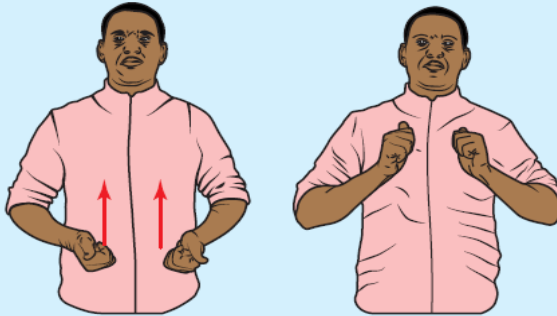
Ambbaa

Dalgga manttiyaa

Moottaa

De'iyoo qatuwaa

Ushachcha bagga

Haddirssa
bagga ginaa

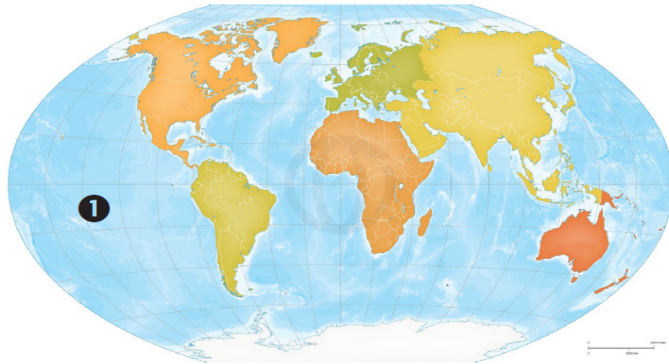
xoqqu giidi

OYDDANTTO SHEMPPUWAA – BITTATUNNE SOHOTU SUNTTAA

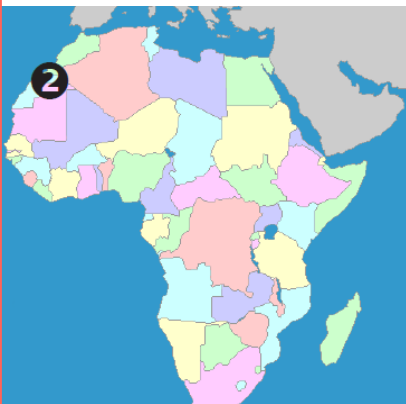
Xeellidi nabbabuwaa

Koyro meeziyaa

1. Kaallidi de'iya karettaloytti xeellidi intte eriyto bittatu sunttatu maalaatata inttena luxissiyaagawu bessite.
2. Karttaa baaso oottich ha'I intte beettiyo sohuwaa garssappe dommididi bollowu gakkanawu de'iya Ambbaa, Allaanaa, mootaa, Dalgga manttiya Biittaa ano biittaa qonccissanawu malite.

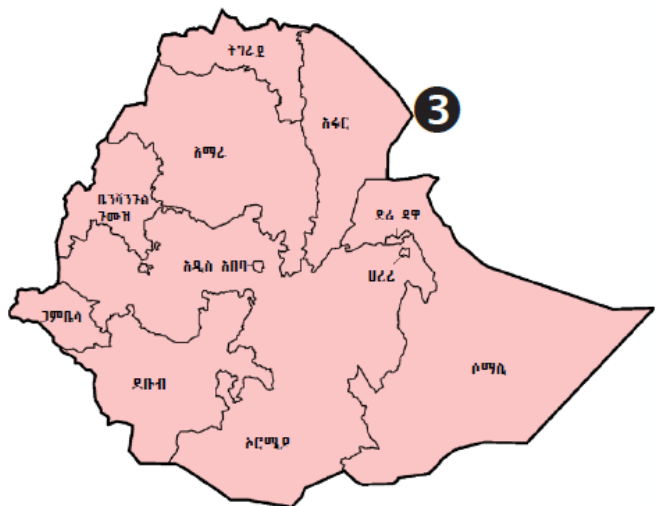

Salo gufanto karttaa

Afirqqa karttaa

MISILIYA -10

Tophphiya karttaa

TOPHPHIYA MALAATA DOONAA OYDDANT- TA KIFILIYAA

Naa’antta meeziyaa

Afirqqaa karttaa baaso oottidi kaallidi de’iya malaatatu giddoppe kayye sohown kumana bessiya malaatata inttena luxissiyaagawu bessite.

Malaatati:-

Giddo, Ushachcha baggan, haddirssa baggan, Thossa baggan, huuphessa baggan, xoqqu giidi, ziqqi giidi,

Leemisuwaa:-

Tophphiya beettiyoy Afirqqaa giddoona.

1. Keeniya beettiyoy Tophphiyaappe -----
2. Tophphiya beettiyoy keeniyaappe-----
3. Tophphiyaappe -----beettiyay Eritira.
4. Jubuta beettiyoy Tophphiyaappe -----
5. Suudaana Tophphiyaappe -----beettaawusu.

Naa’antto shaaho luxettaa

Luxissiyaagee “Ta luxettaa laggiyawu” gakko giya nabbabuwa intteyyo nabbabiyoodde a qofaa eranawu maliyoogaara issippe a malaataa go’ettaakka loyttidi xeellite.

Gakko ta luxettaa laggiyaassi Ta siiqo luxettaa laggiyawu Yee!

Neeni tana oyichido maaran tana nenaara eretissiyoogee ufayssees.

Ta sunttay Wodalo waanna Waabeeta geetettes. Biittaawatettan Tophphiya asa yelettada dicidoy, ha’ikka de’iyoy Tophphiyaana. Geellidan neeni erana xaykko Tophphiya beettiyoy Afirqqawu arshsho baggaana.

Tophphiya uddufun dalgga manttetunnine naa’u bana barkka ayssiya

wogga Ambbatun shaakettidaaro gidishin taani de'iyoy Tohossa Tophphiyan Tohossa dere deretettaa dalgga manttiyan wolaytta moottan Humbbo Allaanan Xabala geetettiya guutta Ambban mela issita golliya paydoy 00129 giddoona.

Xabali Tophphiya huuphe Ambba Addisaabappe oyddu xeetanne tammanne oyddu kilo-metire keena haahotettan beettawusu. Luxettaa keettay xabala koyro xekka luxetta keettaa geetettes. Ha'I wodiyan oyddantta kifile luxanchcha. Taani keehippe dosiyo luxettay sayinisiyaa.

Dumma dumma nu biitta gaxa shaahotun tawu luxetta laggeti de'osona. Ta sayinisiya era dichchanawu etaara issi issi maaddiya qofaa laametays.

Ha qantta daddabiyawu ne tawu zaaruwa immikko sinttanawu hagaappe loytta aassada xaafana. Ha''issawu erettanaassi hagee tawu gidiyabaa milatees.

BONCHCHO SAROTAARA

Wodala

Oyddantta shemppuwa- Biitatunne sohotu sunntaa

Koyro meeziyaa

Nabbabuwa baaso oottidi kaallidi de'iya oyshata inttena luxissiyaagaara kifile gidдон тоbbite.

1. Wodaloy daddabiya xaafidoy oossee?
2. Wodalo daddabiya sintta qofay aybee?
3. Xabala ambbay beettiyoy awaanee?
4. Wodaloy baqatuwa paatti yoottiiddi kaallidi kasiya kaaluwa hanotay ay misatii?
5. Tophphiya gidдон aappun dalgga manttetinne bana barkka ayssiya wogga ambbati de'iyoonaa?

Naa’antto meeziyaa

Nabbabuwa baaso oottada kaallidi de’iya zaraa kunttanawu koshshiya maaddiyabaa inttena luxissiyaagawu imite. Kumiya qatoy wodalagaa.

1. Aawaa aawaara kumetta sunntaa xaafite _____
2. Biittaawatettay _____
3. Dalgga manttiyaa _____
4. Moottaa _____
5. Allaanaa _____
6. Ambbaa _____
7. Suchchaa _____
8. Golliya payduwaa _____

Heezzantto meeziyaa

Meeziya naa’aa bolli oottido oosuwa denddo oottidi kaallidi de’iya kumetta intte qatuwa intte kifile laggetussi malaatan shiishshite.

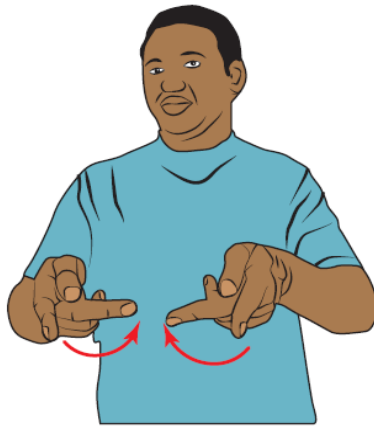
1. Aawaa aawaara kumetta sunntaa _____
2. Biittaawatettaa _____
3. Dalgga manttiyaa _____
4. Moottaa _____
5. Allaanaa _____
6. Ambbaa _____
7. Suchchaa _____
8. Golliyaa paydoy _____

HEZZANTTO SHAHO LUXETAA

Malaatatu birshshettaa

Intte luxissiyagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte luxido huuphe huuphe malaata birshshite.

Leemisuwawu:-

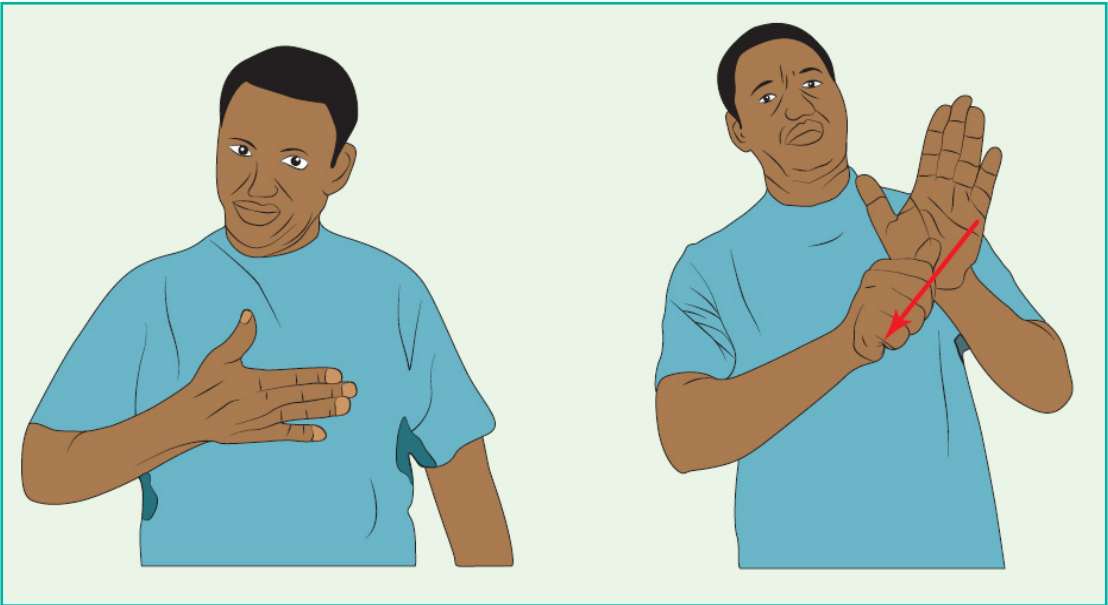
SOHUWAA

Sohuwa malaataa birshshettaa

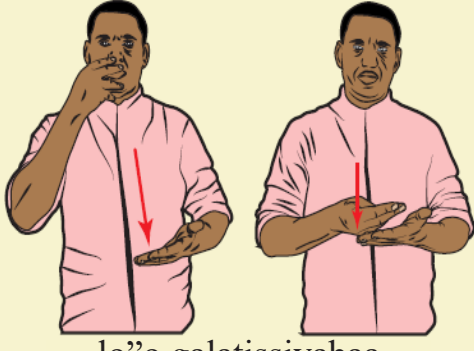
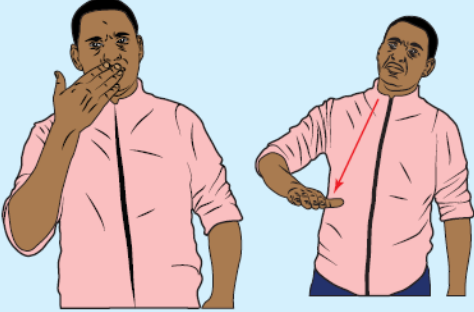

A.	Malaatawu kushiya qottaa		PE
B.	Malaatay oottiyo sohuwaa		nutiraa sintta baazzan
C.	Malaatawu kushiya gomppaa ginaa		pude baggi
D.	Malaatay qaattay		Irzzo
E.	Ha malaataara issippe biya som”u-wa bessiyaanne bolla qaattata		La”a

ICHCHANTTO SHEMPPUWAA

TA LEEMISUWAA

TA + LEEMISUWAA
= TA LEEMISSUWAA

 <p>Meeziyaa</p>	 <p>lo''o galatissiyabaa</p>	 <p>Cincca/Gooba</p>
 <p>Tuggaa</p>	 <p>Lo''o</p>	 <p>Baappe medhdhiyobaa</p>
 <p>Leemiso</p>	 <p>Iita</p>	 <p>Eraa</p>
 <p>Eranchcha</p>	 <p>Lo''o eeshshaa</p>	

ICHCHASHANTTO SHEMPPUWAA. TA LEEMISUWAA

MISILIYAA II

Misiliya loyyti xanna'idi kaallidi de'iyaaageeta kifile gidдон ma-laataa doonan zaarite.

1. Ha misiliya bolli intte be'iyoo asati ay oottidi woyytuwa ekkidaakko intta malaa yootite.
2. Woyytuwa immiyagaanne woyytuwa ekkiyagaanne eqqidi xeelliya asa som'uwa xeelliyooogan woyytuwa ekkiyoogee medhdhiyo garssa hanotaa qonccissite.
3. Misileta be'iyooogan woyytuwawu gattana danddayiya oosota paattidi yootite.

Naa”antto shaaho luxettaa

Inttena luxissiyaagee kaallidi de’iya nabbabota nabbabiyoode loyttidi ezggite.

Hayttay siyenna eranchchaa / Tumu tarikiyaa

Koyro shaahuwaa

Nu de’iyo sa’aa laammida oorattabaa medhdhida asatuppe issoy Toomaas Alivaa

Eedisena. Edisena hara eranchchatuppe dummayiya issi dummay bay hayttay siyennaagaa gidioogaa. Edisenawu naatettaappe doommidi hayttay sakkees.

Yelettoosappe laappun layttaara muleera hayttay sissaa ixxiis. Toomaas Aliva Eedisena

Eedisenee naatettaappe doommidi cinnannepilggiyaagaa. Sissa danddayenna gshshawu kifile giddon imettiya luxettaa suure kaallana danddayibeenna. Eedisena luxissiyaageeti a metuwa eribookkona. Edisenawu Jallaa giya gujo sunntaa immidosona. Eedisine qassi ha ubbankka hidditaa qanxxibeenna.

Edisina aayyiya a luxissiyaageeti ba na’aa Jallay giyoogaa siyada hanqqettada luxettaa golliyaappe kessada ba sooni luxissuwa doommaasu. Eedisenee a aayyiya luxissiyoo luxettaappe hara gujuwa bana barkka luxissanawu keehippe waayettees. Hegaa gishshawu luxetta golliya biidi luxiyaageetuppe aaro erees.

Ediseni a aayyiya luxissiyoo wode ba wodiya aattiyoy nabbabuwaaninne pilggettaa oosuwaana. Eta so assay hiyyeesa gidioo gishshawu yelettoosappe tammanne naa”antta layttan Baaburiya ogiya oosuwa bolli qaxarettidi oottiyoogaa doommiis.

Baaburee hemettaa doommiyoode ha puruguwaappe ya puruguwa yuuyyi yuuyyidi karameellaanne gaazeexaa bayzziyoogan bananne banttaa so

asaa miishshan maaddees. Issi galla pilggiiddi Baabure gidдон tama daa-faa denttido gishsawu oosuwaappe yedetettiis.

Hagaappe guyyiyan Baaburee eqqiyosaaninne denndiyoosaa heeran karameellaanne gaazeexaa bayzuwa doommiis. Issi gallassi issi qeeri na'ay Baaburiyan deshettanaaniyoogaa be'idi eesuwan Baaburiya sinttape dentiyooogan daafaappe ashshiis. He na'aa aaway kehippe ufayttido gishsawu kushiya zaaranawu Eedisena telegiraafiya kiittiyooogaanne ekkiyo oosuwa luxissiyooogan telegiraafiya ooso eranchcha oottiis. Eedisena koyro I baappe medhdhido oosoy qassi a oottiyosaappe goodissiis. Eediseni qammi qammi utti gidi issi saatiyan, satiyan ba oosuwa gadaawawu kiitaa yeddana bessees.

Hegeekka I oottiyo telegiraafe mashiniya kaseppe loyttidi oottiyoogan maashinee barkka saatiyaa, saatiyan kiitaa yeddanaadan oottiyoogan I xiskkidi aquwa doommiis. A oosuwa gadaway a xuuraa eridi yiillotodi a oosuwaappe gooddiis.

Eediseni naa''antta ooratta medhdhidoban suuqiya gidдон geli oottiddi moorettida darasaa attamiya maashiniya qommuwa kaseppe loytti giisi oottiyoogana. Ha'I medhdhido oosuwan koyro wodiyan oyttamu sha''u doolare biray qanxxetto gishshawu hiyyesatettaappe kiyidi bawu de'iya kumetta wodiya pilggettaa oosuwa bolli peeshshiyooogaa doommiis.

Koyro meeziyaa

Nabbabuwa maaran kaallidi de'iya oyshata kifile gidдон doonaa malaatan zaarite.

1. Tomaasi Alivaa Eedisene hara oorattabaappe medhdhida asatuppe dummayiyabi aybee?
2. Eediseni hayttaa sissaa danddayaa muleera ixxidoy aappun layttaanee?
3. Eedisena luxissiyaagee Jallay giidi xeesanaadan oottiday intteyyo ayba misatii?
4. A aayyiya a luxissiyoo wodiyan Ediseni ba wodiya waatidi aattii?

5. Eediseni telegraafe eranchcha gidanaadan oottida gaytotettaa qanttan qonccissa.
6. Eediseni koyro medhdhido oosuwa ayfiyaappenne he ayfiyaappe demmido go”ay aybee?

ICHCHASHANTTO SHEMPPUWA –TA LEEMISUWAA

Naa”anto shaahuwaa

Hayttay siyenna eranchchaa /Tumu taarikiyaa/

Eediseni darobata medhdhiis. Hayttay siyennaagaa gidikkonne ubbabaakka ta danddayays giidi ammanees. Issi galla yettaa kaa’iyo miishshaa medhdhanawu koyyiis. Ba medhdhana koyyidobaa woraqataa bolli medhdhinne bana maaddiyaagawu immidi misiliyaappe kaallidi oot-tanadan kiittiis. Ha maaddiyaagee ha yettaa miishshay aybakko oychchin “siyanawunne haasayanawu danddayees yaagiis.

Ha mali be’o oosoy awu banqqatin taarikiya gidдон cenggurssaa kessanawunne ba koyyido wodiyan haasayana danddaydda koyro asa gidiis. Hachchi go”aa bolli de’iya yettaa kaa’iyobatinne cenggurssaa duuqqiyabati ubbay ha Eedisene meruwa bolli baasettidi oosettidaageeta.

Hagaappe ubbaappekka bolla gididi Eedisena erettanaadan oottidaagee I amppuuliya medhdhido oosuwaa. Asay shaamaa go’ettiiddi de’iyo wodiyan koyro wodiyan amppuuliya medhdhiday Eedisena. Amppuulee koshshiyo korinttiya wolqqaa kessiya Jenereteriyaakka medhdhiday Eedisena. Haa oosoy hachchikka makisetti giigisi nuuni go’ettiyo korinttiya pulitissiya soho gidanawu danddays. Silkkiya tekinoolojiya kaseppe giigissidi adussa haahotettan haasayanaadan oottidayenne cenggurssaa misiliyaara gattidi silimaa oosuwaassi baasuwa yeggiday Eedisena. He-gankka silimaa aawa geetettidi erettees.

Eediseni yelettoosappe hosuppun tammanne oyddu layttan ha sa’aappe hayquwan shaahettiyoode issi sha’aappe dariya ooratabaa medhdhido

oosotu goda. Hachchi gakkanawukka kumetta salo-gufanttuwan aagaa keena oorattabaa medhdhida eranchchi baawa. Eediseni qofan maayetta-naagaa harggedan xeellibeennagishshawu ba era siyanawu danddayssiya miishshaa oottiyoogan go'ettanawu koyyibeenna.

Nena shukkidi siyanaadan oottanee?" giya oyshay shiiqidaagaa ekkibeenna. Gaasoykko " ta siyennaagee tana go" iissippe attin qohibeenna" giidi zaariis. Hayttay siyennaagee ay oottanawukka xube giidi ammanees.

Koyro meeziyaa

1. Intteyyo nabbabettida Tomaasa Alivaa Eedisene taarikiya qanttidi intte kifiliya laggetussi qonccissite.
2. Eedisene taarikiyaappe intte luxido huuphe huuphe luxettata inttena luxissiyaagawu paattdi qonccissite.
3. Tophphiya malaata doonaa oyddantta kifiliyaa

Naa'antta meeziyaa

Intte kifile gidдон malaataa doonan zaarite.

1. Eedisene malaaliya pilggettaa oosota asan erissanawu bayra gidiya gaasoy ayba giidi qoppeetii?
2. Eedisena injje duussawu gaattiday I medhdhido oosuwa ayfetuppe awugee?
3. Eedisena asan errerranaadan oottida oosotuppe ayfettiyaagee awugee?
4. Eedisene era siyanawu danddayssiya mishshaa medhdhanawu go'ettibeennaagee aybissee?
5. Eedisene hayttay siyennaagawu de'iya xeelay ay misatii?
6. Intte Eedisena gidiyaakko intte era siyanawu danddayssiya miishshaa medhdhanawu go'ettuuteetii? Intte zaaruwa gaasuwaara qonccissite.
7. Eedisene aappuni oorattaabaa medhdhido oosotu godee?

8. Eedisenee hayttay siyennaagaa gididoogee I medhdhido oosotu bolli oottido maaduwa qonccissite.

Heezzantta meeziyaa

1. Eedisenee hidootaa qanttidi luxiyooqaa essiyabaa giidiyaakko a wurssettay ay milatanaakko intte qofaa immite.
2. Eedisena luxissiyaageeti Eedisena giidi xeesidoogee bessiyabaa giidi qoppeettii? Intte zaaruwa gaasuwan amppissite.
3. Intte Eedisene gidiyaakko ay oottuuteetii?
4. A aayyiya Eedisena luxiyo golliyaappe kessada sooni luxissanawu malidoogee bessiyabe? Intte zaaruwa gaasuwan amppissite.
5. Eedisenaara intte gatti xeelliyo hari de'ikko inte kifiliya laggetussi yootite.

USUPPANTTA SHEMPPUWAA- AAPPUNI SAATEE?

Heezzantto shaaho luxettaa

1. Intte kifiliyan woykko intte luxetta golliyan leemiso gidiya oosuwa poliisi giidi intte ammaniyo issi luxiyaagaa dumma woyttuwa ekkanaadan shiishshite. Intte shiishshido woyttuwa ekkiyaagee hara luxanchchati shiishshido woyttuwa ekkiyaageeti haratuppe leqqiyaanne woyttoy bessiyoy intte shiishshido woyttuwa ekkiyaagaassa gidiyooqaa ammanttanawu gidiya gaasuwa shiishshidi palamite.

OYDDANTTO SHAAHO LUXETAA

Malaataa kifiletu birshshettaa

Inttena luxissiyagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte luxido bira bira malaatata birshshite.

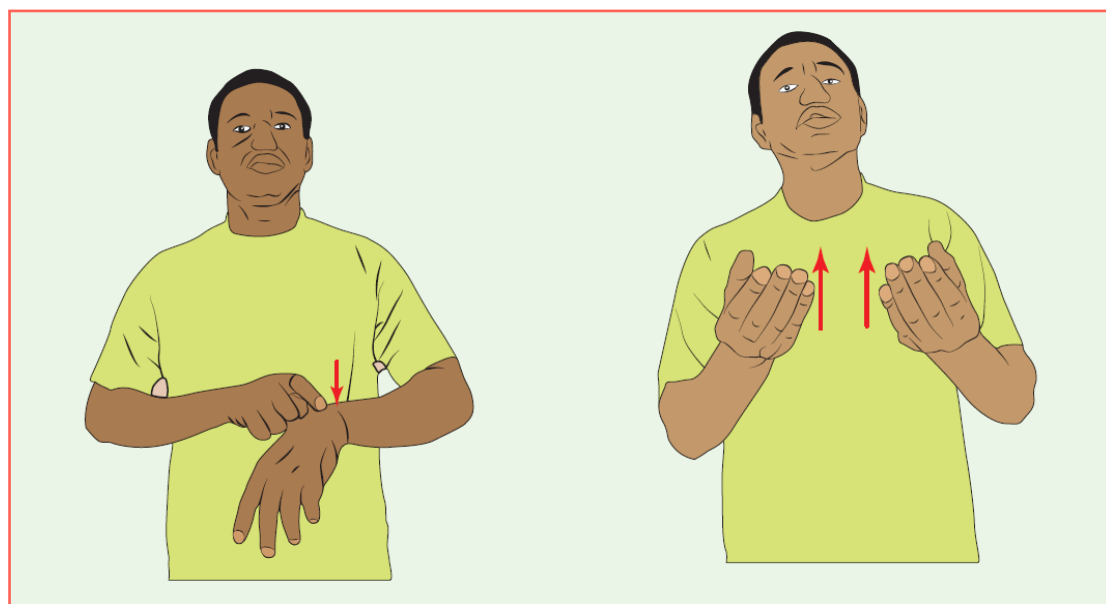

Leemiso gidiyo malaataa birshshettaa

A.	Malaatawu kushiya qottaa	-----	A/SHE/
B.	Malaatawu oottiyo sohuwaa	-----	Tiraa sinttaa baazzan
C.	Malaatawu kushiya gomppaa
ginaa	-----	kare baggawu/dugge
baggawu
D.	Malaataa qaattaa	-----	Giddoppe kare baggawu
E.	Malaataara issippe biya som’’u-
wa bessiyaa bollaa qaattata	-----	som’’uwa tishshissi
xeeluwaa

USUPPANTTO SHEMPPUWAA

AAPPUN SAATEE?

Saatiyaa + aappun

=

Aappun saatee?

Kase/attiday/saate

Naa'u saate

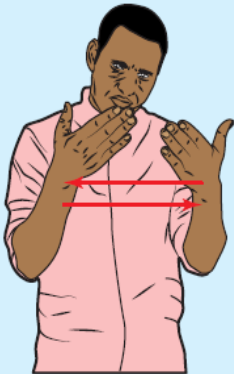
Gallassa seta

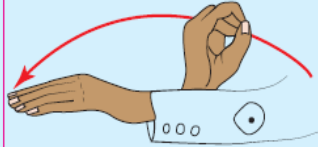
Omarsa wodiyan

Xumaa

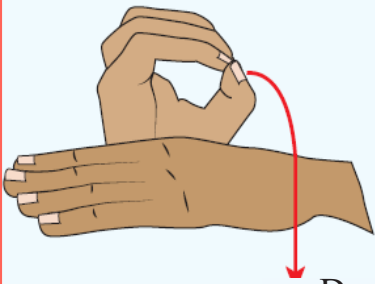
Omarssa

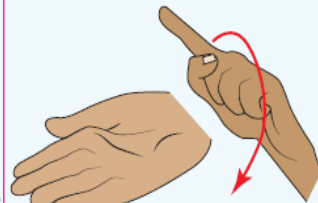
Gallassaa

Guuraa

Daqqiqa

KOYRO SHAAHO LUXETAA

Koyro meeziyaa

MISILIYAA 12

Misileta loytti xeellidi eti bessiyu gallassaa shaahuwa inttena luxissiyagawu yootite.

Naa'antta meeziyaa

Kaallidi de'ya qaalata tokkiya malaatata awugaa shaahoy gallassaa bessiyaakko intte kifiliya laggetuura haasayite. Ha bolla baggaara shiiqida misiletinne misiletu bolli intte oottido tobettaa maaran malaatati bessiyu gallassaa shahuwa saatiya qoodaa misiliya bolli bessanawu malite.

1. Maalladuwa	4. Omarssa gallaa
2. Guuraa	5. Away wulliyu wodiyaa
3. Seeta gallassaa	6. Omarssaa

USUPPUNTTA SHAAHUWAA –AAPPUN SAATEE?

Naa’’antto shaaho luxettaa

Oychchiyogaanne zaariyoogaa

Koyro meeziyaa

Kaallidi de’iya oychchiyoonne zaariyo ogeta inttena luxissiyaa-gaara issippe gididi meezetite.

Daanito Atetettaoychcaysluxissiyaagawu issi oychaa oychcana danddayaanaa?

Luxisiyaagaa Ee danddayaasa Daanite

Daanito Payduwa maaraa issuwa bolli shiiqida misile bessiyoy awugaa gallassaa shaahoo?

Luxissiyaagaa Luxanchchatoo Daaniti oyshaa zaaranawu danddayiya luxiyagee de’ii?

Boorana Misiliya paydo issoy bessiyoy maallado guura aawa-ay-fee kiyiyo wodiya.

Daanito Galatays Booranaa!

Boorana Hara oyshaa oychchana danddayiyanaa luxissiyaagoo?

Luxissiyaagaa Atotettaa oychchays Booranaa hara oyshawu ha’’I wode baawa.

Naa’’antto meeziyaa

Naa’’a naa’’a gididi naa’’antta meeziyaa intte oottido meeziya maaran oyshaanne zaaruwa meezetite. Oyshankka, zaaruwa bollankka issippe haas-ayite. Intte oottiyo meeziya wurssikko, intte kifile laggetu sintti shiiqidi oyshaa shiishshite.

NAA"ANTTO SHAAHO LUXETTAA

Saatiya nabbabiyoogaa

Koyro meeziyaa

Kaallidi de'iya saatiya nabbabetta meezetite

Saatiya payduwan	Nabbabettaa
3:00	Heezzu saate
3:10	Heezzu saatenne tammu daqiiqa
3:15	Heezzu saatenne tammanne ichchashu daqiiqa
3:30	Heezzu saate bagga
3:45	Oyddu saatiyawu tammanne ichchashu daqiiqay attiis
3:55	Oyddawu ichchashu daqiiqay attiis

Naa"antta meeziyaa

Misiliya bolli beettiya saatiya qoodaa malaataa doonan yootite

MISILIYA 13

USUPPUNTTA SHEMPPUWAA-AAPPUN SAATEE?

Luxanchchatoo inttena luxissiyaagee Daana gallassa peeshshaabaa nab-babiyooode malaataa go'ettiyo hanotaa loyttidi xeellite.

Daana gallassa peeshshabaa

Daani oyddantta kifiliyan luxiyaanne sooddo ambban de'iyaagaa. Daani ba wodiya go'ettiyoy halchchuwaana. Ubba galla maattado 12 saatiyan xiskkuwaappe denddees. Sheshsha keettaa baanawu mecettanawunne maayanawu I ekkiyo woodee30 daqiiqa xalla. 12:30 biidi 12:45 gakkanaawu qan'iya mees. 12:45 biidi 1:00 gakkanaawu qan'iya miido miishshaa meeccidi eta sohuwan wottees.

Luxettaa golliya baanawu banttasoope I kiyiyo wodee issi saate bollaana. Luxettaa golliya I gakkiiyoy 1:45 bollaana. Luxettaa golliya I gakkiiyoy 1:45 bollaana. Gaasoykka eta soope luxettaa golliya gakkanaawu de'iyo ogee 45 daqiiqaa ekkees.

Gallassaappe 7:30 gakkanaawu luxettaa golliyan takes. Gallassaappe 8:00 saatiyan bantta so gakkees. 8:00 biidi 8:30 gakkanaawu laaxaa mees. 8:30 biidi 9:30 gakkanaawu shempees. Ha gallassa xanna'uwa I doommiiyoy 9:30 huuphiyaana. 9:30 biidi 11:00 saate gakkanaawu bawu immettida so oosaa oottees.

11:00 saatiya bolli banttaa heeraa laggetuura kaa'anawu bees. He kaassan I wurssiyoy issi saate xalla. 12:00 saatiyaappe biidi 1:00 saate gakkanaawu ba aayyiyo kahuwa katuwa maaddees. 1:00 saatiya bolli ba kahuwa mees.

Kahoy meetetto miishshata meecciyooogan ba aayyiyo maadidoogaappe guyyiyan 2:00 sate gakkanaawu bantta so asaara televiizhiniyaa be'ees.

Qammaappe 2:00 saatiyaappe biidi 3:00 saate gakkanaawu I xanna'iyo woode. Galla luxidogaa zaarettees. Bawu gelennabaa bantta so asaa oy-chchees. Aawaykka gallassi I luxido pe'idoogaa be'idi a bolli ba malaataa

wottees. 3:00 saatiyaappe biidi 4:00 saatiya gakkanawu televizhiniya diraamata woykko silimata be'ees. Daani hiittan xiskkanawu biyoy ubba-too qammaappe 4 saatiya bollaana.

Koyro meeziyaa

Nabbabuwa baaso oottidi kaallidi de'iyaa oyshata kifiliya gidin malaataa doonan zaarite.

1. Daani xiskkuwaappe denddiyoy malladuwaappe aappun saatiyane?
2. Daani ba qan'iyaa miidi wurssiyo daqiiqati aappunee?
3. Daani luxettaa golliya baanawu banttasoppe kiyiyoy aappun saatiyane?
4. Daani luxettaa golliyan woqqu saatiya aattii?
5. Daani galla, galla xanna'iyoy aappun saatiyaanee?

Naa'antto meeziyaa

Dabboyuwaa

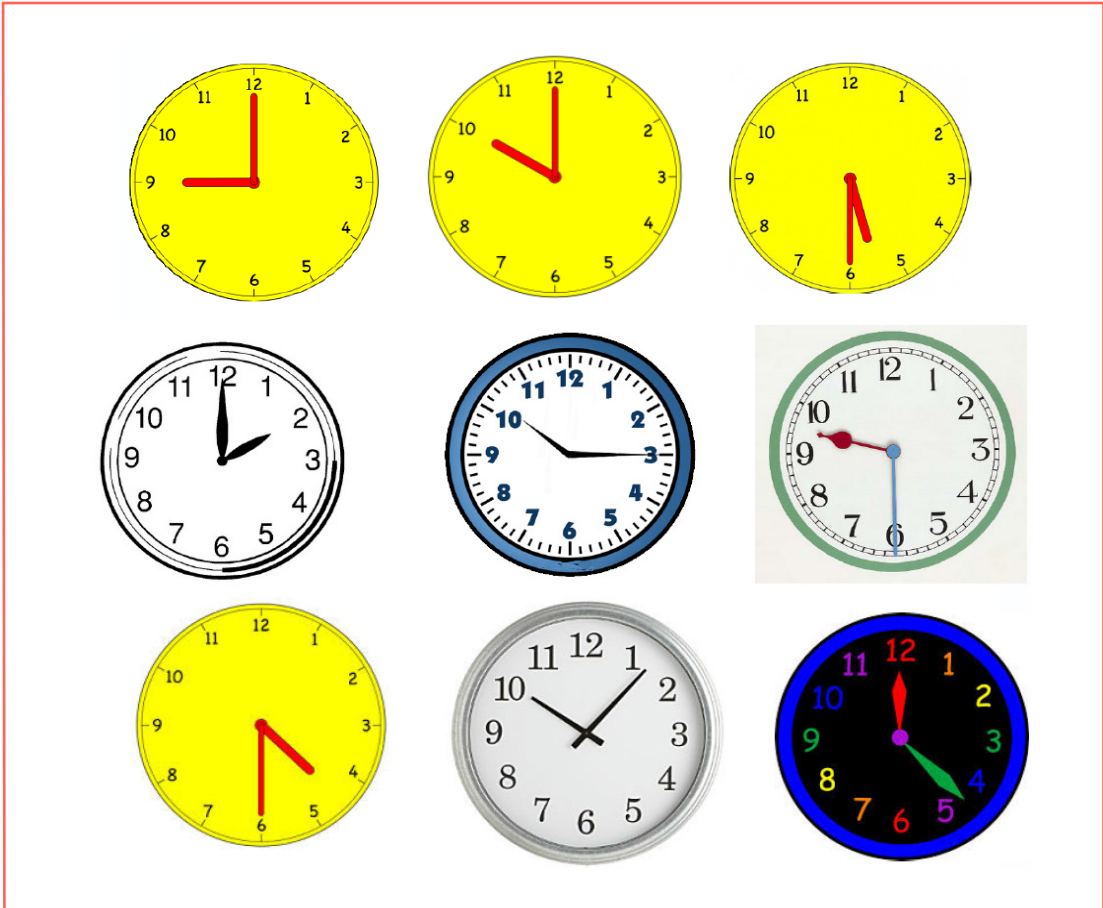
Nabbabuwaa baaso oottidi 'A' xaphon de'iyaaageeta 'B' xaphon de'iyaa dabbotiyageetuura dabboyite. Inte luxissiyaagee 'A' xaphon de'iyaaageeta nabbabennan bessiyooode intte qassi 'B' xaphon dabbotiyageeta malaataa doonan bessite.

Daana gallassaa oosota /	Oosoti polettiyo saatiyaa
1. Daani xiskkuwaappe denddees	A/ Gallsappe 9:30
2. Daani ba qan'iyaa miidi wurssees	B/ Qammaappe 1:00
3. Daani luxettaa golliya gakkess	C/ Gallassaappe 11:00
4. Daani bantto soo simmees	D/ Maalladuwaappe 12:00
5. Daani ba so oosuwa oottana doommees	E/ Qammaappe 3:00
6. Daani kassawu kiyees	F/ Qammaappe 4:00

7. Daani ba kahuwa mees G/ Qammaappe 2:00
8. Daani omarssa xinaatiya doomnees H. Maalluwaappe 1:45
9. Daani omarssa xinaatiya wurssees I/ Gallassaappe 8:00
10. Daani baxiskkiyo sohuwa bees J/ Malladuwaappe 12:45

Oyddantto shaaho luxettaa

Godaa bolli kaqqiyoonne xarepheezaa bolli uttiya saateta nab-babiyoogaa

MISILIYA-14

KOYRO MEEZIYAA

Qofa qashsuwa oosuwaa

Inttena luxissiyagaara issippe gididi misiliya bolli intte be'iyo saatiya nabbabidi qofa qashuwa gidдон go'ettiyoogan bessite.

Leemisuwawu:-

Misiliya saate koyroy, Gallassaappe naa'u saatenne tammu daqiiqaa gees.

Misiliya saate heezanttoy maaladuwaappe heezzu saate gidiyooqaa bessees.

Naa'antto meeziya

Yootuwaa

Daanaagaa denddo oottidi intte gallassa peeshshaa saatiyaara issippe gattidi intte kifile laggetussi qonccissite.

Ichchashantto shaaho luxettaa

Malaatatu birshshettaa

Inttena luxissiyagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte luxido bira bira malaata birshshidi yootite.

SAATIYAA

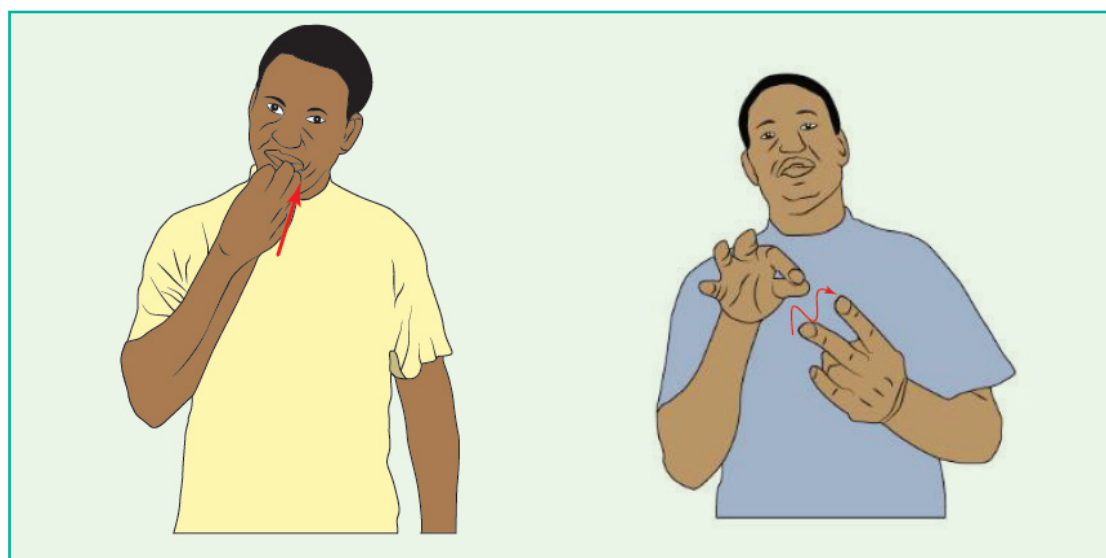

Saatiya malaataa birshshettaa

- A. Mlaatawu kushiya qottaa ----- qalam”ettida malaata biradhdhiyaa
- B. Malaatay oottiyo sohuwaa ----- Haddirssa kushiya kuriyaa
- C. Malaatawu kushiya gomppaa ginaa ----- Duge baggi
- D. Malaataa qaattay ----- Xoqqu, ziqqi
- E. Malaataara issippe biya som”uwa bessiyaanne bollaa qaattata ----- La”a

LAAPPUNTTA SHEMPPUWAA

QUMAA DOORUWAA

Qumaa + Dooruwaa = Qumaa dooruwaa

Qumaa

Golliyaa

Ushshaa

Dooruwaa

Pasttaa

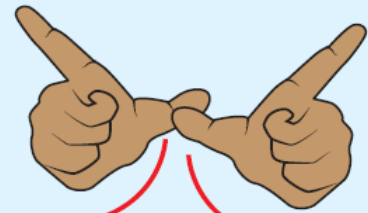
Shugo ushshaa

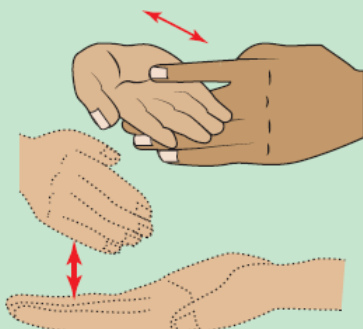
Lee'e

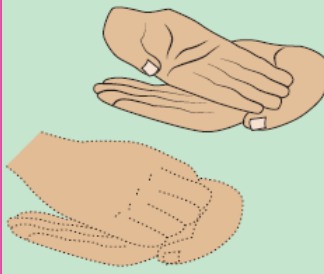
Ordde

Meetettiya ayfeta

Sulssuwaa

Xiixaa

Woxiyaa

LAAPPUNTTA SHEMPPUWAA- QUMAA DOORUWAA

Koyro shaaho luxettaa

Qumaa qommotu malaata

Koyro meeziyaa

1. Garssaara misiliya bolli beettiya qumaa qommotu giddoppe intte eriyo qumma malaatan bessite.
2. Misiliya gidдон baynna intte heeraa woykko intte dere asaa qumaa qommoti de'ikko intte so gidдон go'ettiyo malaataa intte kifile laggetussi bessite. Intte soon intte sooni intte go'ettiyo malaatay dumma dumma gidikko intte ubbaagaappe lo'iyaa malaataa dooridi sintanawu he malaataa xallaa go'ettanawu maayite.

MISILIYA 15

Naa'antto shaaho luxettaa

Qummaanne ushshaa doorettaa

Inttena luxissiyaagee Amaado quma keettan gayttidaba giya nabbabuwa nabbabiyooode aqaalaa go'ettaanna qofaa loyttidi kaallite.

AMAADO QUMA KEETTAN GAYTTIDABAA

Koyro shaahuwaa

MISILIYAA 16

Issi galla ta aaway tana ta aayyiyoonne qeeri ta michchiyo laaxaa miz-anawu shoobidi quma keetta ekkidi biis. Quma keettaa ta gelishin tassi koyro wode nuuni kushiya meecetti uttiyoorin ta aaway loddaara kushiya baqqin nuussi qumaa aattiyaagee ee'yinne ay kiitettoo?" giidi oychchiis.

"Woygidetii giis?" ta aaway pashkki giidi qumaa aattiyaagee hara xar-apheezaappe issi lasttiqiya maayidabaa misatiya maxaafaa denttidi ta aawaassi maxaafa malaa bessiiddi "hagee miyo qumaa qommuwa odiaagaa geetettes" yaagiis. Ha qumaa qommuwa odiaagaa gidдон dumma dumma paatettida qumaa gatee xaafettiis.

Taani koyyiyoy ashuwa xiixaa intte intte koyyidoogaa dooranawu dandaayeeta" yaagiis. Ta aaway qumaabaa odiaagaa nuukko zaari miccidi "Taani zo"o woxiya koyyays? Yaagaasu biron qumaa oyqqida maxaafa

mala be'ennan.

Taani ta aawaappe qumaa qommuwa oyqqida maxaafa malaa ekkanna ta aawaadan sottuga uttada he paatettida qumaa qommuwa nabbabuwa doommaas. Daro qumaa qommotu sunttati taayyoo ooratta. Buddeena giya sunntaa mule be'anawu danddayabeykke. Ta metuwa eridabaa mi-latidi ta aaway som"uwaa poo;issi ekkinne "quma keettaa gelada qumaa qommu oyqqida maxaafaa bolli paatettida qumaa sunntaa aybatettay neeyyo gelana xaykko qumaa aattiyaagaa qonccissanaadan oychchana koshshees" yaagiis.

"Asay buddeennaa miiddi de'ees shin paatettidaagaa gidдон айssi buddeeni baawee? Gaassi ta aawawu zaarettada.

Quma keettan buddeenaashuwa xiixan woykko zo'o woxiyan h.h.m meetettenna. Zo'o woxee, ashuwa xiixay h.h.m giyoogeeta yaanaadan kiittikko buddeenaara yoosona giyoogaa.

Neeni kiittikko daabbuwaara niyo yaana danddayees." Taani koyyiyoy ashuwa doysaa" gaassi oterettaa ekkada "Taankka" gaasu ta michchiya tana kaallada Ta aaway naa"antto kushiya baqqiyoorin wontta qumaa aattiyaagee yiidi nu lanqqen eqqiis. Ha'I guutta dawutara maliyo oyqqiis.

"Issi ashuwa xiixaa, issi zo'o woxiyaanne naa'u ashuwa doysaa" giis ta aaway.

"uyiyoobaa ay ehoo?" giidi qumaa aattiyaagee oychchiis. "Naa"u biiraanne naa"u panttaa" giidi ta aaway nu dosiyoogaa eriyo gishshawu nuna oychchennan zaaruwa immiis.

Qumay yaanaagaa nuuni naagishin ta aaway quma keettaa wogaabawu hara gujo luxettata taassi immiis. Leemisuwawu quma keettaa gidдон hagee dariis, hagee al"iis giidi qumaa gatiya bolli palamay oosetennaagaa, shin ooninne asi qumay yaanaadan kiittanaappe kasetidi qumaabaa odiya maxaafa malaa nabbabidi hegan de'iya gatiyan maayettana xaykko agganawu danddayiyogaanne hegaadankka qumay yi simmi laammanna woykko koyyikke gaanawu danddayettanaagaa tawu gelissidi odiis.

Meeziyaa

Nabbabuwa baaso oottiyoogan kaallidi de'iyaa oyshata nabbabiyoode luxanchchatu sinttan zaarite.

1. Amaadoy quma keettaa gelishin aappunnta wodee?
2. Amaadoy quma keettaa biidoy oonaaree?
3. Qumaa aattiyaagee xarapheezzaa bollappe denttidi Amaadossi lasttiqiyaa maayida maxaafa malay aybee?
4. Amaadoy qumaa gatiya oyqqidaagaa be'iyooode malaalissidabay aybee?
5. Quma keettaa gelida asi quma gatiya oyqqidagaa gidдон paatetti uttida qumaa qommota erana xaykko ay oottana danddayii?

Amaada quma keettan gayttidabaa

Naa'antto shaahuwaa

Miidinne uyidi wurssidoogaappe guyyiyan kushiya baqqiis. A kushiya baqaa siyidi qumaa aattiyaagee yiis. “Miishshaa”giis ta aaway. Qumaa aattiyaagee aynne haasayennan simmida biis. Qumaa aattiyaagee qumaabaa odiyabaa misatiya yesuwan keehippe guutada watara malatiyaaro ehiidi ta aawaa sinttan wottiis.

Ta aaway o dooyiyoode a ba gidдон oyqqido issi guutaa woraqata gid-yoogaa be'aas. Ta aaway miishshaa ba kiisiyaappe kessidi ha dawutara misatiyaabeegidдон wottidoogaappe guyyiyan zaaridi qumaa aattiyaagawu immiis. Ta aaway ha guutta woraqatiyo denttidi nuna bessiiddi hagee darasaa yaaggiis. Aybabaakka miidi woykko shammidi simmida miishshaa qanxxiiddi darasaa oychcana bessees. Nuuni darasaa oychchennan aggikko kawotettawu qanttettana bessiya giiray suure gelenna.

Kawotettawu giiray suure qanxxettana xaykko qassi tana misatiya kawotettaa oosanchchatussi dirggoy qanxexettenna, luxettaa golleti Hospiitaleti, Ogeti h.h.m oosettanawu danddayokkonna. Hegeekka nuna qohees” yaaggiis.

Kattaa aattiyaagee ba ekkido guutta dawutara misatiyaabiyo zaari ehiidinne ta aawaa sinttan wottiis. Malaalettada ta aawaappe kasettada denttadooyiyoode gidдон de'iyay ta aawaassi simmana bessiya zaaro miishshaa giddiyooгаа akeekaas. Nuuni kiyanaaniyoode ta aaway he daresiyoy peeridi shanddaa shaaraa dagayiyo kushiya gidдон oliis. “Taani” haha gaasi! Malaalettada neeni kawotettawu immiyabaa tawu misatiis.” “Ta aawaykka hagee kawotettawu qanxxettana xaykko kawotettay nuuni assi qanxxidoogaa waati erii?” gaada ta aawaa oychchaas. “Darasaa attimida maashinee kawotettay erenaadan duuquwaa kawotettawu yeddees yaagista aaway. Taani demmido ooratta luxettan keehippe ufayttada ta aawaa galataas.

KOYRO MEEZIYAA

Qofaa kuuyiyoogaa

Ha bolla baggaara shiiqida nabbabuwa qanttidi intte qonccissuwan zaaridi intte kifile laggetussi yootite.

Naa’antta meeziyaa

Naabbabuwa baaso oottidi kaallidi de’iya oyshata kifile gidдон malaatan zaarite.

1. Amaado aaway zaari zaaridi kushiya baqqiyoy aybissee?
2. Aamaado michche qumaa dooroy aybee?
3. Qumaa miidoogaappe guyyiyan darasaa oychchana koshshidoy aybissee?
4. Kawotettay nu qanxxido miishshaa yesuwa waatidi erii?
5. Amaadossi quma keettaa de’ishin gayttadabawu siyettidabay aybee?

LAAPPUNTO SHEMPPUWAA- QUMAA DOORUWAA

Heezantto meeziyaa

Cita Tobettaa

Citan citan gididi nabbabuwa gidдон Amaadoy quma keetta gidдон luxido ooretta ooretta luxetetta shaakkidoogaappe guyyiyan citaa sunttay kifiliyawu pissiya shiishshanaadan oottite. Intte citaa oosuwa wodiyan inttena luxissiyaagaa oychchanawu yayyoppite.

Oyddantto meeziyaa

Nabbabuwa gidдон odettida quma keetta haasayata paattidi yootite.

Leemisuwaa:-

“Naa”u biiraanne naa”u panttaa”

Ichchashantto meeziyaa

Diraamaa

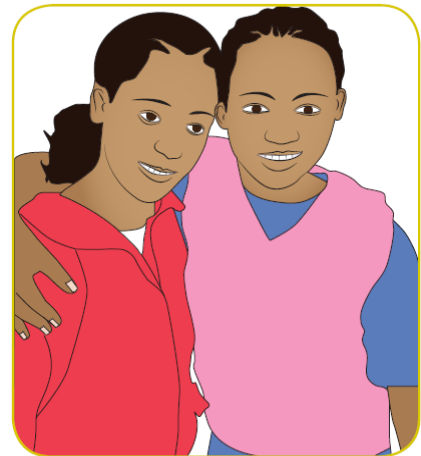
Naa”a naa”a gididinne issoy qumaa aattiyaagaa harat qassi qumaa miyaa-gaa gidiyooogan quma keettaa gidдон hanidabaa qantta diraamatto oottidi intte kifiliya laggetussi shiishite.

HEZZANTTO SHAAHO LUXETTAA

Inje muussaa

Diriibinne Daphhessi qumaa dooruwaa

MISILIYA 17

Diriibo:- Qan”iya ay maanawu dooray?

Daphphaso:- Qan”iyawu daabbuwaa shayiyaara maanawu doorays.

Diriibo:- Taankka ne mala. Shayeenna daabbooy tanakka lo”ees. Tayshay qassi qan”iyamiyoogaa dosenna. Shaye xallaa uyinne luxettaa golliya nuuni biyoode laaxawu imettida miishshan karameellaanne mastiiqaa shammidi coom-middi pe’ees. Keehippe laafanne daafuriyagaa gido gishshawu a eriya ubbay a qilccoosona.

Daphphaso:- Tayshay qassi a haddirssa. Asi a diggana xaykko qan”iyaanne laxxaa shaakkenna. Demmido quma ubbaa koshshiya keenaappe daruwa mees. Keehippe orddidoogaappe denddaagan kuwaasiyaakka kaa’anawu danddayenna. A orddetettan asi ubbi qilcci kaa’ees. Qassi ubbato a sakkees.

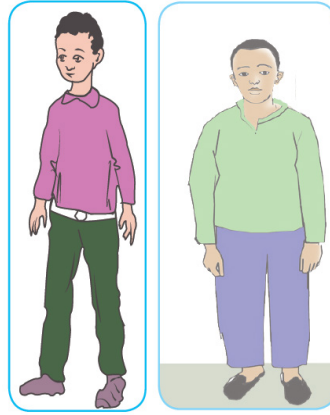
Diriibo:- Tayshaakka darootoo sakkees. Neeni keehippe dosiyo qumi aybee?

Daphphaso:- Pilaa santtaara gattidoogaa keehipe dosays shin issi galla issitoope daruwa miikke. Payyanne mino gidanawu qommotakkaa maanawu malaydda de’ays.

Diriibo:- Ta keehippe dosiyoy burtukaaniya muziyaaduwwaa.

Daphphaso:- Gidoppe attin ayfiyabati gujo miyobatappe attin quma gidokkona.

Diriibo:- Ta aayyiyaakka heгаа malabaatawu odaasu. Heгаа gaasuwan payya gidanawu ayfiyabatuppe kasetada hara qumata maays.

MISILIYAA -18

Meeziyaa

Diriibinne Daphphissi haasayaa maaran kaallidi deiya oyshata kifile gidдон malaatan zaarite.

1. Ha misiliya gidдон Diriibi ishay awugaakko inttena luxissiyaagawu qonccissite.
2. Ha misiliya gidдон Daphphasi ishay awugaakko inttena luxissiyaa-gawu qonccissite.
3. Koshiya keenaappe guuttaa woykko daruwa miyoogee gattiyo meto-ta qonccissite.
4. Daphphasa payyanne mino gidanawu oottiyo muussaa wogay aybee?
5. Diribba ayfee meetottiyobatu xallaa meennaadan zorettidoy aybissa misatii?

OYDDANTTO SHAAHO LUXETTAA

Malaatatu birshshettaa

Inttena luxissiyaagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte luxido bira bira malaatata birshidi yootite.

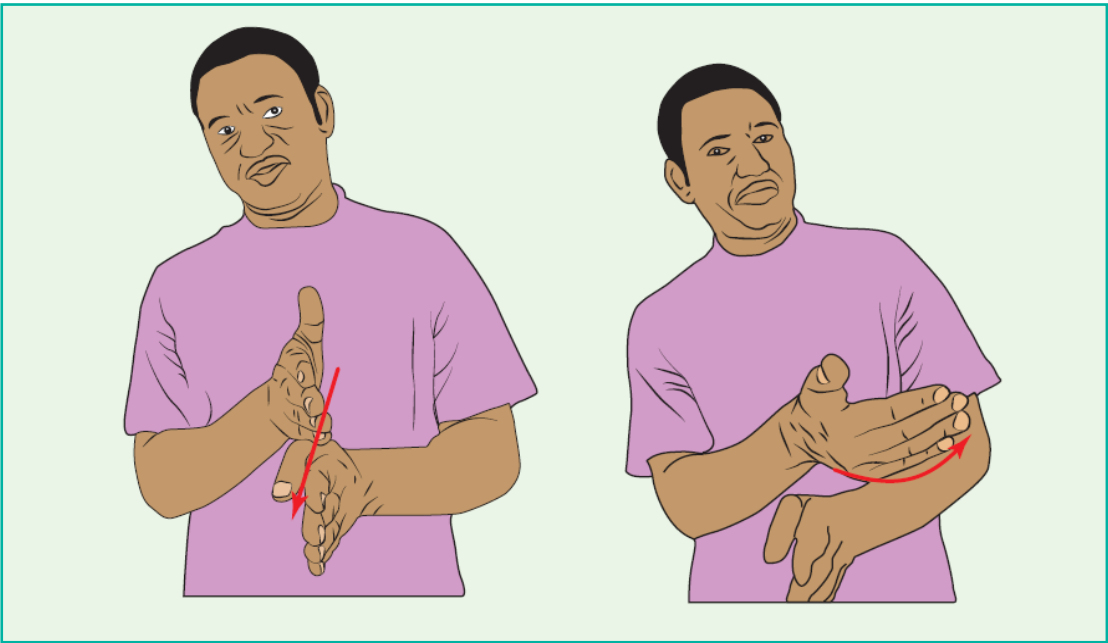
Qumaa

Qumaa malaataa birshshettaa

- A. Malaatawu kushiya qottaa ----- Qum”ettida
ichcashu payduwaa
- B. Malaatay oosettiyo sohuwa ----- Doonaa bolli
- C. Malaatawu kushiya gomppaa ginaa ----- So baggi
- D. Malaataa qaattaa ----- Kareppe so baggi
- E. Malaataara issippe biya som”uwa bessiyanne bollaa qaattata
----- Sottu giida som”uwaa

HOSUPPUNTTA SHEMPPUWAA

GINAA SHAAKKIYOOGAA

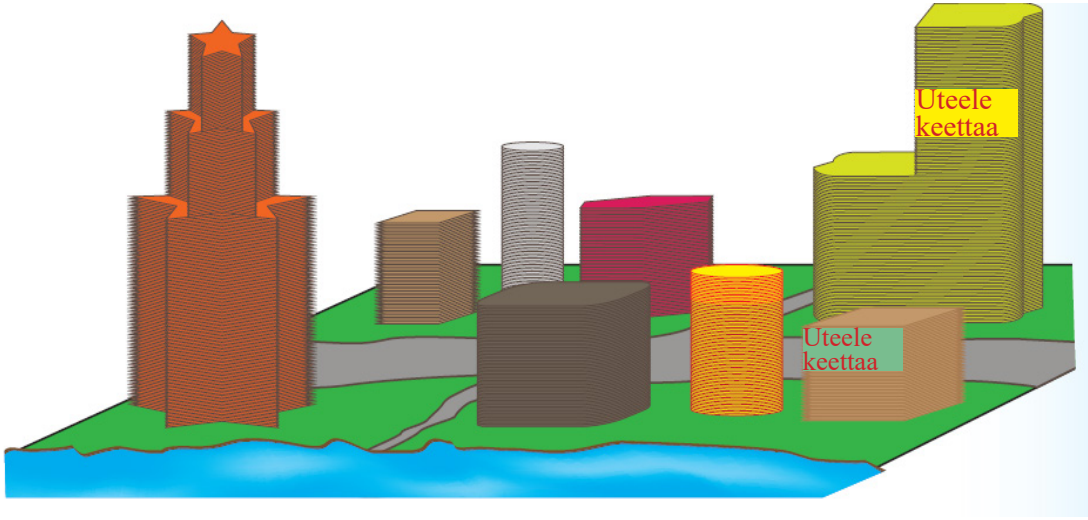

Ginaa

shaakkiyoogaa

 <p>Dariyaa</p>	 <p>xoqqu giidi</p>	 <p>Ushachcha baggi</p>
 <p>Mataa</p>	 <p>Miyyiyaa</p>	 <p>Haahuwaa</p>
 <p>Ushachchaa</p>	 <p>Haddirssaa/ogiyaa</p>	 <p>Ginaa</p>
 <p>Sittan/sinttawu</p>	 <p>Haddirssa bagгаа / ginaashaakiyooga</p>	 <p>Shaafaa</p>

NU HEERAA

MISILIYAA 19 : NU HEERAA

KOYRO MEEZIYAA

Xeellidi nabbabiyoogaa

Kaallidi de'iya misiliya loytti xeellidi intte ay be'idaakko intte kifiliya laggetussi qonccissite.

Kaaletuwaa:- Inttena luxissiyaagee kaallidi de'iya nabbabuwa nabbabiyoode akeekan kaallite.

Nu heeray sooddo ambban beni heeratuppe issuwaa. Nu heeran sintta baazzaara aadhdhiyaanne giddo bagga sooddo ambbara efiya aaho asppalite ogee de'ees. Haddirssanne ushachcha baggaara qassi waanna asppalittiyaappe doommidi shaafata gakkanawu oyqqidi biyo ogeti de'oosona.

Nu heeraappe duge baggaara nu heeraa shandaa shaaraa ekkidi biya otona shaafay heeraa geeshshatettawu gita maaduwwa immiya shaafanne hara hegaa mala shaafatika de'oosona. Ha aaho asppalittiya baggaaninne ha baggaara oosettiya wogga ginabbe keettatinne zo'o keettati de'oosona.

Haddirssanne ushachcha baggaara de'iya uteeta keettatinne luxetta keeta-ti de'oosona. Haddirssa baggara de'iyaagee wogga uteele keetta gidi-yoode ushshachcha baggaara qassi deiyaagee qeeri uteele keetta. Wogga uteele keetta miyyayan dumma dumma suqetinne maayo keettati caamma keettatti de'oosona.

Hegaappe dugetta biyoode ushachcha baggaara viizhin pandde geetetti-ya assay miishshaa tal'iyoonne qoraphpiyo keettay, haddirssa baggaara Ligaaba koyro xekka luxetta kettayinne sooddo naa'antto xekka luxetta keettatuppe sinttawukko aadhdiyooode guuran guuran kuwaasiya nu heeraa naati meezetiyoonne kaa'iyoo dabaabayenne dembbattoo go'ettiyo sohooy dees. Haddirssa baggaara qassi wolaytta dichchaa ooso keettay beettees. Hegaappe dugettaa biyoode qassi wolaytta qashuwan assay luxettaa demmiyosay ushachcha baggaa gutta duge shiiqiyooode haddirssa baggan leerantta heeraappe guutta ziqqi giidi issi guutta giyay de'iyooode hegaappe dugetta biyoode qassi haddirssa baggaara yaaqoba keexettiwuribeenna uteele kettay guutta keenaa sinttawu biyoode sooddo goshshaa ooso keettay de'iyooogaa gididi nu laggiya maadebontta keettay wolaytto sooddo yunbbersstiyaappe guutta keena haddirssa bagga biyoode ooratta qorqqorota maayi uttidi beettees.

Koyro meeziyaa

Intte luxettaa golliya laggetuura issippe naa'aa, naa'aa gidididi inte heeraa hanotaabawu qofaa laametite, inttewu imettida maaddiya qofaa maarankka wayssenna lefa malaatata goettiyooogan intte heeraa laggetu heeraa misiliyan medhdhdanawu malite. Misiliyawu waanna wudettay ha bollaara odettida sohotu utettaa inttessi imettida maaddiya qofaara misatiyaaga gidiyooogaa hassayite. Intte medhdhido misileti maaddiya qofaa inttessi luxiyaagee be'anaadaaninne immido maaddiya qofayenne misile aykeena gayttiyaakko pirdaa immanaadan oottite.

Naa’antto meeziya

Ginaa malaatiyagaa go’ettaa

1. Inttena luxissiyaagee nabbabuwa nabbabiyoode eti go’ettido ginaa bessiya malaatata issuwa issuwa paattidi besiite.
2. Paydo issuwa bolli intte paattidi bessido ginata bessiya malaatat go’ettiyoogan intte heeran beettiya waanna waanna sohota awan, awan beettiyaakko intte luxetta golliya laggetussi qonccissite.

Naa’antto shaaho luxettaa

Ginaa oychchiyoogaanne zaariyoogaa

- Go’a:- Hay hayyannaa payyatettaa eqota keettaa efiya ogee awaaree?
- Goddeeba:- Xeeitu mitire keenaa sinttawukko baada haddirssaakko simmiyoode bootta oydu hinxxa keettaa be’aasa. Ha hinxa keettaappe guutta keena sinttawukko aadhdhayda issi xuntta ogiya demmaasa, he ogiya oyqqada neeni biyoode payyatettaa keettaa gattees. Payyatettaa keettay de’iyoy gidikko geliyoode.
- Lanttaamo:- Atotettaa oychchaydda giyaakko efiya ogiya awaara de’ii?
- Calalo:- Waanna ogiya oyqqida sinttawukko ne biyoode Hospitaaliya be’aasa; giyay hospitaaliyaappe ziqqi giidi de’ees. He hospitaaliya aadhdhanne neeni demmiyoy koyro loosso ogiya kallida ushachchakko simmiyoode giyaa be’ana danddayaasa.
- Hosuppunta shemppuwaa:- Ginaa shakki eriyooogaa

Meeziyaa

1. Ginaa oychchiyoogaanne zaariyoogaa gidдон odettida ginaa bessiya malaatata bessite.
2. Koyro oyshaa payduwan intte immido zaarota go'ettiyoogan qofa qashota oottidi inttena luxissiyaagaa bessite.

HEZZANTTO SHAAHO LUXETTAA

Malaatatu birshshettaa

Inttena luxissiyaagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte luxido waanna waanna malaatata birshshi yootite.

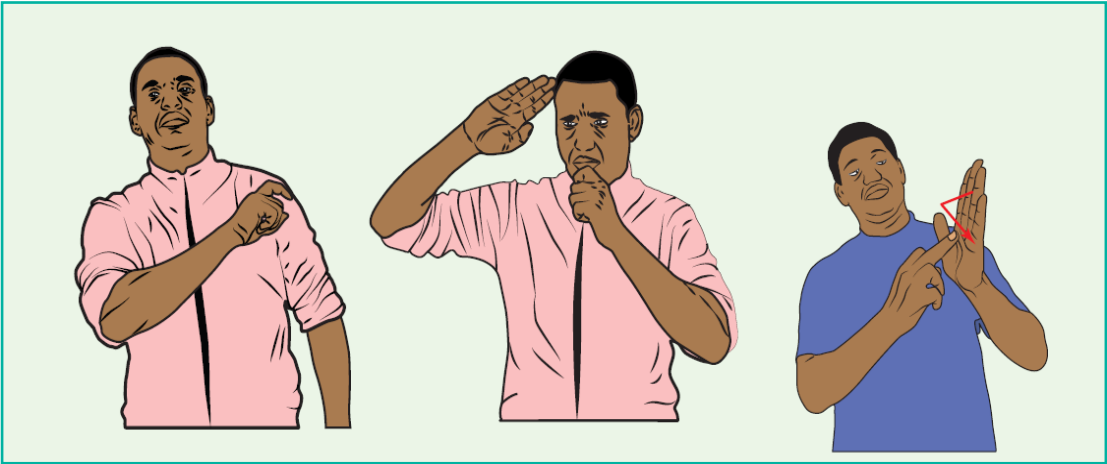

Ginaa malaatatu birshshettaa

- A. Malaatawu kushiya qottaa ----- she/ pidda kushiya gomppaa
- B. Malaatay oottiyo sohota ----- Tiraa sinttaa baazzan
- C. Malaatawu kushiya gomppaa ginaa ----- Hadirssa ushachcha baggawu
- D. Malaataa qaattaa ----- Sinttawu
- E. Malaataara issippe biya som''uwa bessiyaanne bolla qaattata ----- sinttawu tishshi oottidi

UDDUFUNTTA SHEMPPUWAA

TIRAAFIKIYA SEERATA

Tiraafike Xaacyaa

Seeraa

 <p>Tiraafike xaaciyaa</p>		 <p>Qalamiyaa</p>
 <p>Zo'uwaa</p>	 <p>Adl'e ciishsha mala</p>	 <p>Maata malaa</p>
 <p>Harddiidaa/ogiyaa</p>		 <p>Seeraa</p>
 <p>Daafaa</p>	 <p>Naageettaa</p>	 <p>Hayqquwaa</p>

KOYRO SHAAHO LUXETTA

Koyro meeziyaa

Kaallidi de'iya misiliya loytti xellidi ha misiliyaappe inttee erido kiitaa inttena luxissiyaagawu qonccissite.

Ta aawaa ishaa zoriya

Ta aawaa ishay tiraafike xaace. Ubba wode nuna oychchana yiyiddi nuussi ubbaassi tiraafikiya wogata xeelliyaaagan luxettaa immees. I nu-uyyo odidoogan ubba galla daro asati tiraafikiya daafan wodee baynann hayqqoosona, hegan daro asati bollaa pacatettay deiyoogeeta gidoosona. Daro aqotaa oyqqida miishshaykka wullidi attees.

Ta aawaa ishay tohuwaara hemettiyaa asaynne kaamiya laaggiya asaati tirafiya wogata naagiyaakko metoy merettenna giidi ammanees. I nuussi immido luxettatu gidloppe amaridaageeti beettoosona.

1. Nuunu tohuwaara hemettiyoodeubbatookka ogiyawu hadirssa bag-gaa oyqqidi hemettanaadan koshshees, gaasoykka kaameti bululi hemettiyoy ogiyawu ushachcha baggaa oyqqidi gidiiyo gishshawu eti yiyooode aynne waayettennan be'anawu danddayettees. Hegaakka nu huuphiya daafaappe naaganawu maaddees.
2. Ogiya kanttiiddi ubbatookkaa yiya kaamee ogiyan baynnaagaa geeshshi eranawu koyruwan haddirssinne ushachchi xeellidi ogiya bolli gazza malaatay de'iyosaa xallaara kanttiyoogaa.
3. Zo'o xomppe eqqa giyaagaa gidiiyoogaa, Adil'e ciishsha mala malaatay giiga; maata mala malaatay sohuwaappe qaaxxaa giyaagaa gidiiyoogaanne asaa misiliya bessiya xomppee de'ikko misilee maata malawu laamettiyoode xallan ogiya kanttiyoogaa. Asa misiliya bessiya tiraafikiya xomppee baynna sohuwan zo'o xomppee poo'in kaameti eqqidoogaappe guyyiyan ogiya kanttiyoogaa.
4. Kaametu ogiya bolli ayba kaassanne kaa'anawu koshshennaagaa.
5. Daro aawatettay siyettennanne laaguwa era pacay de'iyoo laaggeyaa-geeti de'iyoo gishshawu kaamiya laaggiyaageeti nu bolli daafaa gaat-tokkona giidi ogiyaa alaxenna mala.
6. Nuuni uttidi biyo kaamee tiraafikiya wogata naagennaagaa gidikko naagetta giidi odiiyoogaanne ixxaas giikko tiraafikiya xaacetussieris-siyooogaa, koshshiyabaa gidikko biyo ogiya aggidi wodhdhiyoogaa.

Ta aawaa ishaa qofan haggaa ubbaa suure oosuwa bolli peeshshikko tiraafikiya daafaan gayttiyo qaaday keehippe guutta.

KOYRO MEEZIYAA

Qofaa Kuuyiyoogaa

Ha nabbabuwa ayfe qofa qanttidi intte ogiyan intte kifiliya laggetussi qonccissite.

Naa’antto meeziyaa

Nabbabuwaa maaran kaallidi de’iya oyshata kifiliya gidдон ma-laatan zaarite.

1. Tiraafikiya wogatussi zoriya immiday oonee?
2. Tiraafikiyaa daafati gayttiyoy aappuni aappun gallassanee?
3. Tiraafikiyaa daafatussi waanna gaasoy aybee?
4. Tiraafikiya daafaa ehiya iitabati aybee?
5. Nu tohuwara hemettiyoode ogiyawu hadirssa bagga oyqqidi hemet-tana bessiyoy aybisee?
6. Ogiya kanttanaappe kasetidi nuuni oottana bessiya naagetoti aybee?
7. Zo’o xomppiya birshshettay aybee?
8. Kaamiya laaggiyaageeti nu bollan daafaa gattana giidi qofana bessiyoy aybisee?
9. Nuuni uttidi biyo kaamiya laaggiyaageeti tiraafikiya wogata moor-ishin be’idi oottana bessiyabi aybee?
10. Tiraafike wogata naagana xaykko daafaara gayttiyo qaaday ay keenee?

HEZZANTTO MEEZIYAA

Diraaman besuwaa

Zo’o adil’e ciishsha malanne maata mala kardditeta go’ettiyoogan tiraafiya wogata kifile gidon meezetite.

Naa’antto shaaho luxettaa

Dabbotettaa qonccissiya malaatata inttena luxissiyaagaara issippe gididi dabbotettaa qonccissiya malaatata dabboyite.

Dabbotettaa	Xeegettiyo sunntaa
1. Nu aayee/ aawaa/ aawaa	A/ Na'aa machchiyo
2. Nu aayee/ aawaa/ aayyiyo	B/ Aawaa ishaa
3. Nu aayee /aawaa/ ishaa	C/ Aayye aayyiyo
4. Nu aayee /aawaa/ michchiyo	D/ Bolluwaa
5. Nu aayiya nu aawanttasoo asaassi	E/ Aawaa aawaa
6. Nu aaway nu aayeenttasoo asaassi	F/ Aawaa michchiyo

Heezzantto shaaho luxettaa

Taarikiya yootuwaa

Intte ayfiyan be'idobaa woykko haray ba ayfiyan be'idobaappe intte hayttan siyido tiraafikiya daafaa intte kifile laggetussi taarikedan yootite.

Issi galla -----

ODDANTTO SHAAHO LUXETAA

Malaatatu birshshettaa

Inttena luxissiyagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte luxido waanaa waannaa malaatata birshshi yootite.

Leemisuwawu:-

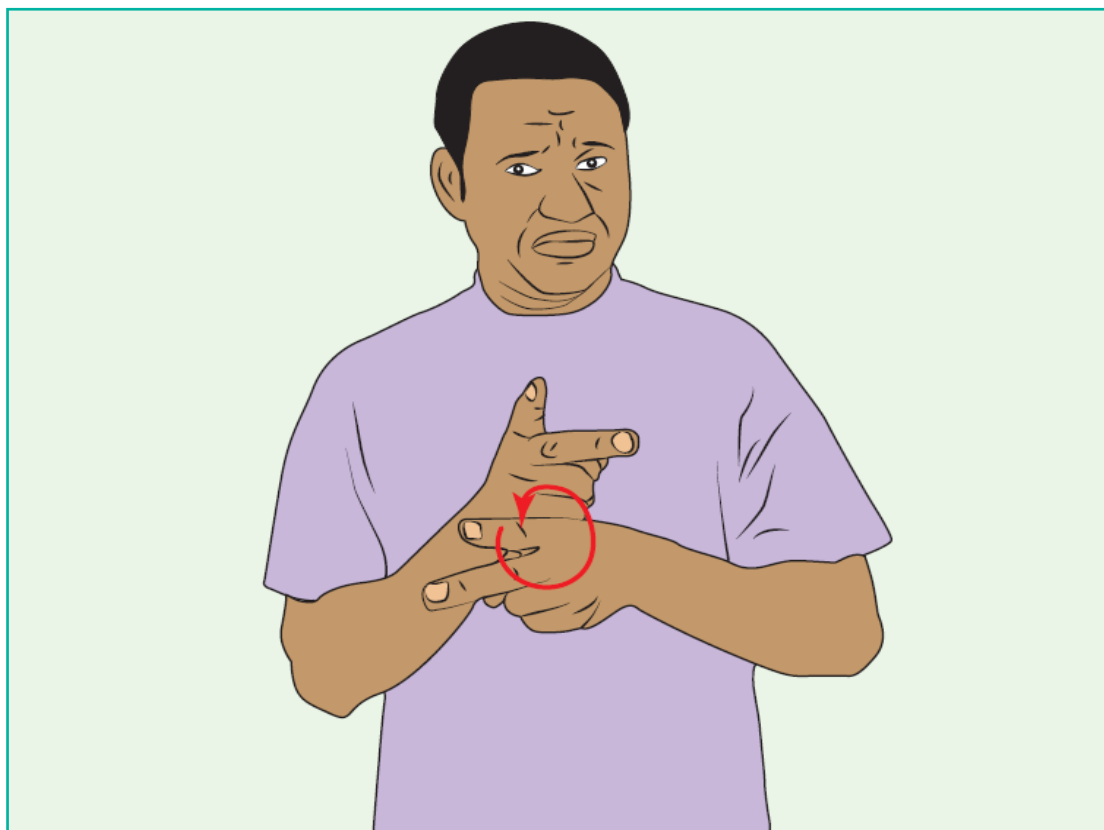

Xaaciya malaataa birshshettaa

- A. Malaatawu kushiya qottaa ----- Hookkottida malaatida biradhdhiyaa
- B. Malaatay oottiyo sohota ----- Hadirssa hashe bagga
- C. Malaatawu kushiya gomppaa ginaa ----- Dugekko
- D. Malaataa qaattaa ----- Kareppe so baggi
- E. Malaataara issippe biya som”uwa bessiya bollaa qaattata ----- gede micettida hashiyaa

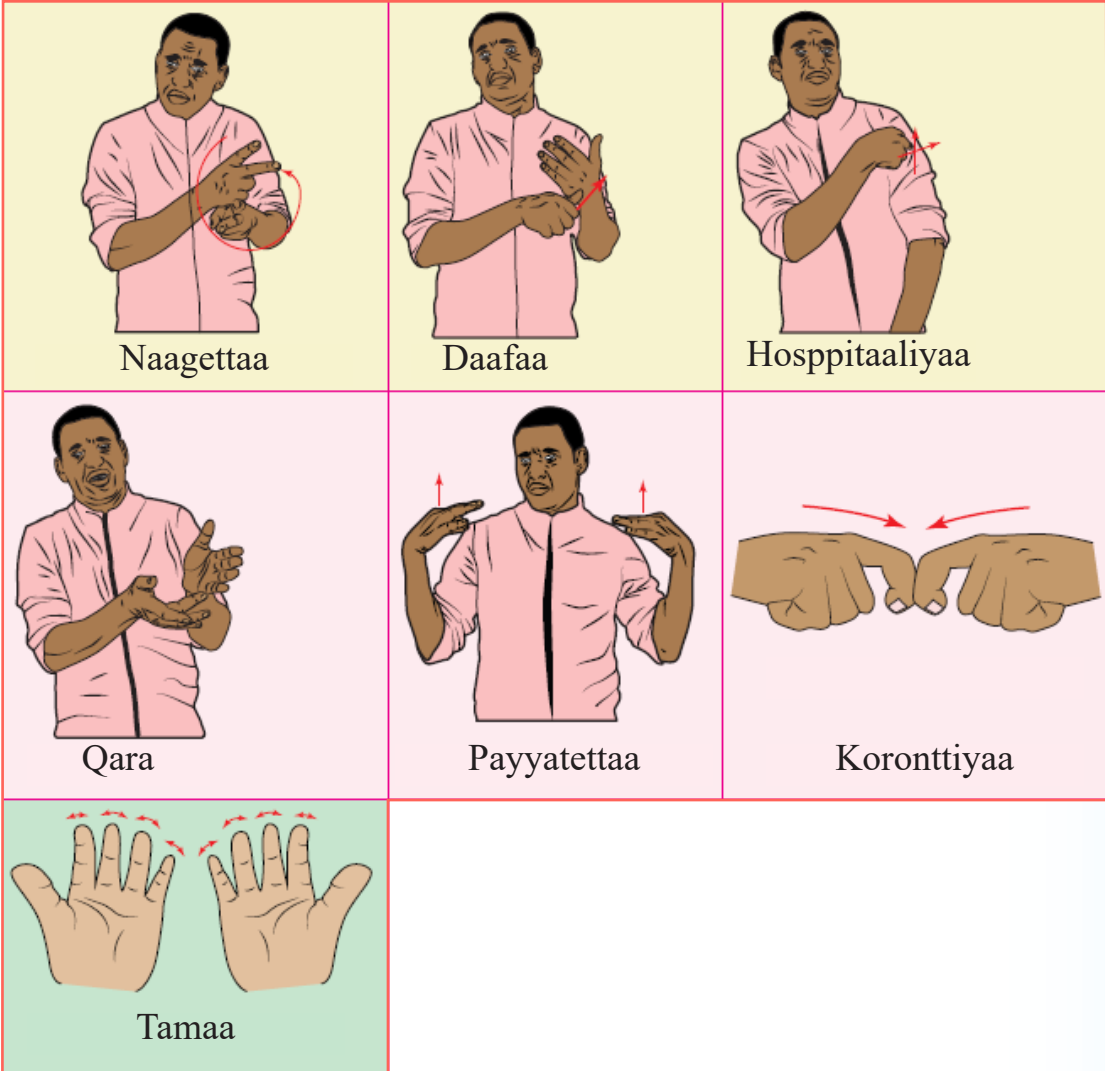
TAMMANTTA SHEMPPUWAA

NAAGETTAA

TAMMANTTA SHEMPPUWAA

Naagettaa

KOYRO SHAAHO LUXETTAA

Xeellidi nabbabuwaa

Koyro meeziyaa

1. Kaallidi de'iyaa misiliya loyttidi xeellite. Ha misiliya bolli be'idi intte akeekiyobati nuna gakkanawu danddayiya dafatanne etappe nuuni oottana danddayiyo naagetta qommota intte kifiliya laggetussi qonccissite. Intte qonccissanawu koyyido qofaa qonccissanawu koshshiya malaatata erennaageeta gidikko inttena luxissiyaagaa maaduwa oychchite.
2. Ha misiliya gidдон gelibeenna hara intte eriyo daafawu denddo gidaanawu danddayiyabata woykko medosati de'ikko inttena luxisiyagawu qonccissite.

MISILE 21

NAA'ANTTO SHAAHO LUXETAA

Inttena luxissiyaagee kaallidi de'iya nabbabuwa nabbabiyoode loyttidi kaallite.

Naagettaa

Nu de'iyoo, oottiyoonne luxiyo heerati go''iyaanne qohiyaabatun kumidaagaa. Nu yuushuwan daro go''iyaanne qohiyabati de'oosona. Issi issi go''iyaabatikka sure nuuni go'ettana xaykko qohuwa ehaana danddayoosona. Hegaagishshawu ubbotookka naagettaa oottana bessees. Nu so gidдон bettiya nuuni go'ettiyo miishshatu gidдон kaallidide'iyageeti nuuni naa-gettidi go'ettana xaykko nuna qohana danddayoosona. Mashshaa, baacaa, Barakiinaa, sharafaa woykko paalliyaabata xayssiyo keemikaaleta, ho''o qumata kattiyoo miishshata, deexo miishshata, korinttiya miishshatanne shubata h.h.m.

Luxetttaa golletu gidдон olettida dumma dumma biratati, shubatinne qorqqoroti qoqofettana danddayiya godati dirssati woykko sheeshsha keettati, korinttiya miishshatinne shubati de'oosona.

Nu heeran deelleti, sima abbati woykko nuna maanawu danddayiya shaafati qum''oy baynna olla haattati, daafaa nu bolla gattana danddayiya kaameti, so medosatinne shooshshaanne masimasuwa misatiya mariziyaara de'iya meretati de'oosona. Ubbasankka qohiyabati de'oosona. Naagettana xaykko nu payyatettaa qohidi bolla pacatettawunne hayqquwawu gattanawu danddayoosona.

Koyro meeziyaa

Kaallidi de'iya oyshata nabbabuwa maaran intte kifile laggetussi malaatan zaarite.

1. Daafaa nu bollan gattanawu danddayiyabati bettiyo awuppee?
2. Daafa nu bolla gattana danddayiyabata ubbaa nu sooppenne nu heeraappe haassanawu danddayibeennaagee aybisee?

3. Nu keetta gidдон beettiyaanne daafaa nu bolla gattana danddayiya heezzu leemisota immite.
4. Alaaqettidi nuuni go’ettana xaykko daafaa nu bolla gattana danddayiya heezzu heezzu ooso miishshata yootite.
5. Naagettaa pacaappe kaallidi yiya metotuppe amaridaageeta yootite.
6. Nunatettaa keetta gidдоoninne sooppe kare baggan gakkiya daafaappe naagettaanawu ekkana bessiya naagetetotuppe amaridaageeta yootite.
7. Naagettaa oottiyoogee immiyo go’ata qonccissite.
8. Harggidi waayettyoogaappe kasetidi naagettiyoogaa giyoogee woygiyoogaakko qonccissite.

Naa’antta Meeziyaa

Intte sooninne intte heeran daafaa gattana danddayiyabatanne etassi ootana bessiya naageteta intte kifiliya laggetussi qonccissite.

Nu so asaakka aakime keettawu daro miishshaa kessanaadan oottidi eta duussaakkaa moorana danddayees.

Nunatettaa qohiyabatuppe naaganawu oottana bessiya naagotu gidдоppe kaallidi de’iyaageeti beettoosona. Nu huuphe geeshshatettaa naagiyoogee ayba oosuwaakkaa wurssi simmdoogaappe guyyiyan nu kushiya saamunan mecettana koshshees. Nu miyo qumaa geeshshatettaa naagiyoogee, so gidдоoninne Karen nuuni go’ettiyo miishshata suure go’ettiyoogaa luxiyoogaanne kaaletuwa maaran go’ettiyoogaa, go’ettidoogaappe guyyiyan eta bessiya sohuwan wottiyooгаа, nuuni meezetibeenna gukkiyabata go’ettanaappe kasetidi eta aybatettaa eta bollan oytti wottido qonccissuwa nabbabiyooگان woykko nu yelidaageetanne nu bayrata oychchiyooگان geeshshi eriyooгаа. So gidдоoninne sooppe Karen nuuni yaa haa qaaxxiyoode naagettaa oottiyogee koshshiyabaa.

Naagettaa oottiyooگان nu natetta daafaappe nu so asaakka bessenne miishshaa kessiyoogaappee ashshanawu danddayettees. Nu aawati “harggi-

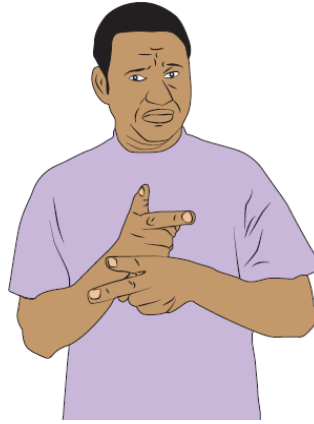
di waayettiyoogaappe kasetidi naagettiyoogaa giyagee tuma.

HEZZANTTA SHAAHO LUXETAA

Malaatatu birshshettaa

Inttena luxissiyagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte luxido waanna waanna malaatata birshshi yootite.

Leemisuwaa:- Naggettaa

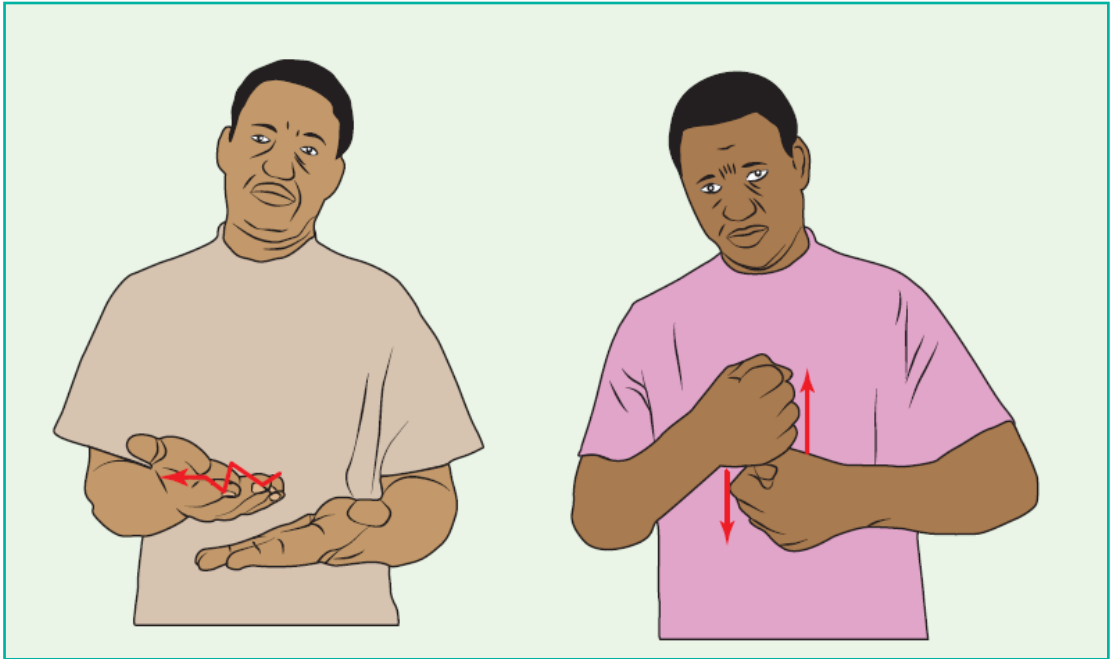

Naagettaa malaatatu birshshettaa

- A. Malaatawu kushiya qottaa -----pe/
- B. Malaatay oottiyo sohuwaa ----- Nutira baazzan
- C. Malaataa kushiya gomppaa ginaa ----- Hadirssawunne ushachchawu
- D. Malaataa qaattay ----- Irzzo
- E. Malaataara issippe biya som”uwa bessiyaanne bollaa qaattata ----- xoqqu giida hashiyaanne lancciyabaa misatiya som”uwaa .

TAMMANNE ISSININTTA SHEMPPUWAA

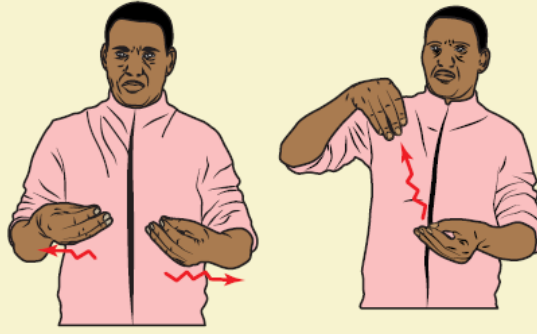
ISSI ISSIBATI OOSETTIYO HANOTAA

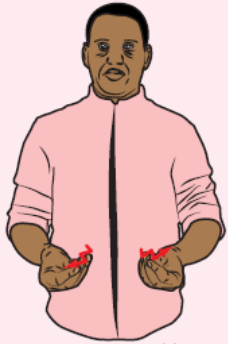
Issibati + oosettiyo = Issibati oosettiyo hanota

Birataa

Puuttuwaa

Biittaa

Lasttiqiyaa

Mittaa

Ciishshaa

Tammanne Issinintta shemppuwa- Issibatu oosuwaanne haggaa

KOYRO SHAAHO LUXETTAA

Koyro meeziyaa

Ubatikka intte oyqqido miishshatuppe issuwa dooridinne kaalliya oyshata malaatan zaarite.

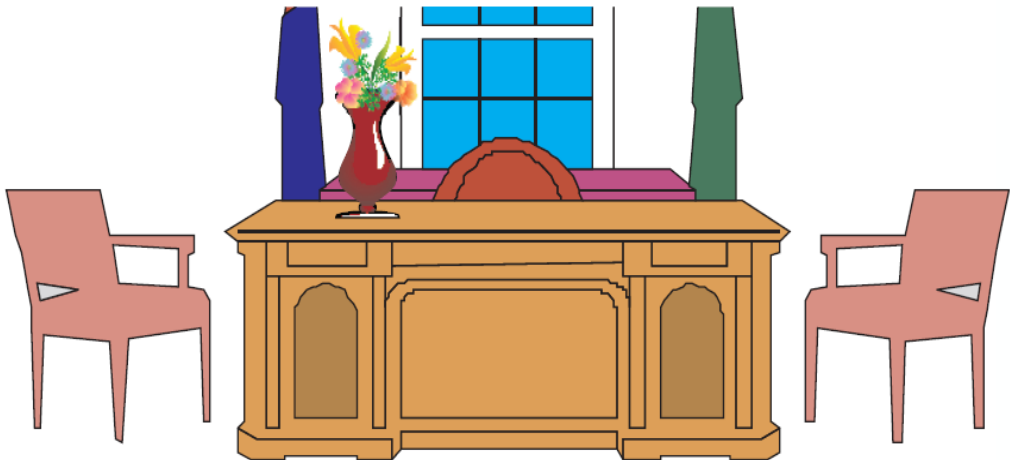
1. Intte oyqqidobay aybee?
2. Intte oyqqidobay aybippe oosettidee?
3. Intte oyqqidobay immiyo haggazay aybee?

Naa’antto shaaho luxettaa

Inttena luxissiyaagee kaallidi e’iya nabbabuwa nabbabiyoode a malaataa go’ettaa loyttidi xellidi aara issippe biya oyshata zaaranawu giigite.

Ciishshaa wottiyoo

Issi kawo keettan wuyigiya gidдон keehippe lo’iya xarapheezza bolli bonchchuwan wottin de’iyaa issi urqqaappe oosettida ciishshaa uuttissiyoo.

MISILIYAA -22

Kawuwa na'iya issi galla ciishshaa duutta ekkada wottanawu ciishshaa shooqaa baasu. Ciishshata duuttana gakkanawu ciishshaa wottiyooqaa shogaa gidдон biittaa bolli wottaasu.

MISILIYAA -23

Ciishshaa wottiyooqee appe garssaara de'iya biittaa karidinne boride xeelliddi “hagee ayba iitii? Tawu tohoy de'iyaaakko ha iitiya biittaa bolli uttikke yaagiis. Biittay haggaa siyidi keehippe gurum”ettidi “aye ta oona-tettaa erennabay” giis ba cenggurssa xoqqu oottidi.

“Aybaa” giisi ciishshaa wottiyooqee yiilluwan waana xaladii ta bollan hagaadan haasayiyoy gidoppe attin taani yiidooy kawuwa keettaappe qassikka kawuwa keetta mishsha gidiyoogaa eray? “Nenappe attin oona-tettaa dogiday tana gidikko nena loyttada erays. “giis biittay, neeni ta na'aatennee. He urqqa mishshaa oottiyaagee nena ekkana gakkanaashin tanaara de'aasa.” “ciishshaa wottiyooqee xiilluwan” taani kawuwa keetan gidдон lo'iyaa xarapheezzaa bolli uttiya bonchcho miishshatane; ne mala miiriqaara tana aybi gattii”? giis.

MISILIYAA -24

Biron hegaa odi wursseennan kawuwa na'iya muquwa yeddettaydda akeekennan ba tohuwan yedhdhanne xoqqarssada haniyoorin meqqiigis. I meqqidogaa a be'anne yiillottaasu. Keehippe yiillottada shuchchan qoxxada biitta oottanne hachchippe guyyiyan neeni taassi aynne go"akka. Biitta gidikkii biittawu simma gaada ba tohuwan gakkada laalanne ba aggaasu. Ha haniyabaa xeelliddi de'iya biittay miichchaa moocu ginne "hashshu simmada taakko yaadasa!" a giis Beni liiqo biittatettawulaametida beni ciishshaa wottiyoogee banan keehippe gurumettidi bana xeelliddi hekko taani kase biitta" giis.

Koyro meeziyaa

Kaallidi de'iya oyshata nabbabuwa maaran kifile gidдон ma-laataa doonan zaarite.

1. Ha puulattida ciishsha wottiyoogee oosettidoy aybippee?
2. Ha puulattida ciishshaa woottiyoogee biittaa karidoy aybissee?
3. Biittay puulattida ciishshaa wottiyooгаа neeni ta na'aa giidoy aybissa intteu misatii?
4. Ha pplattida ciishshaa wottiyoogee wonnta ba oyqqido merawu simmido hanotaa qonccissite.
5. Ha puulattida ciishshaa wottiyoogee wurssettan I erido tumaybay aybee?

Heezantto shaaho luxettaa

Oyshaa oyshettaanne zaaruwaa imettaa luxissiyaagee ba issi luxiyagaara kaallidi de'iya oyshaanne zaaruwa malaata doonan zaarishininne ma-laata loyti loytti xeellite.

Luxissiyagaa:- Luxissiyaagaa xarapheezzay oosettidoy aybippee?

Luxiyaagaa:- Xarapheezzay oosettidoy mittaappe.

Luxissiyaagaa:- Woraqatay oosettidoy aybippee?

Luxiyaagaa:- Worqatay oosettiyoy utulaappe woykko mittaa suullaappe oosettees.

Luxissiyaagaa:- Ta maayido shuraabee oosettidoy aybippee?

Luxiyaagaa:- Ne shuraabee oosettidoy puuttuwaappe.

Luxissiyaagaa:- Ta caammay oosettidoy aybippee?

Luxiyaagaa :- Ne caammay oosettidoy galbbaappe.

Luxissiyaagaa:- Ha huuphiya pixiyo baxxaree oosettidoy aybippee?

Luxiyaagaa:- Ha huuphiya pixiyo baxxaree oosettidoy lasttiqiyaappe.

Luxissiyaagaa:- Luxissiyaagaa wonbbaraa tohoy aybippe oosettidee?

Luxiyaagaa:- Ha wonbbara tohoy oosettidoy birataappe.

Luxissiyaagaa:- Shanddaa-shaaraa dagayiyo kayshee oosettidoy aybippee?

Luxanchhati:- Ha kayshee oosettidoy woysshaappe.

Luxissiyaagee:- Sigaajjay oosettidoy aybippee?

Luxanchhati:- Sigaajjay oosettido golaappe.

Koyro meeziyaa

Oyshaanne zaaruwaa gidдон xaafettida duma duma oosota oottiyoo-
bawu haniya miishshatu malaatata bessite.

Leemisuwawu:- Mittaa

Naa’’antto meeziyaa

Naa’’aa naa’’aa gididi koyro meeziya matan intte meezeettido oyshaanne
zaaruwa imettaa baaso oottiyoogan intte kushiyan intte oyqqidobati ayb-
ppe oosettidaakko issoy siiuwaara oyichitite.

Heezzantto shaaho luxettaa

Heezzantto meeziyaa

Inttena luxissiyaagaara tobbidi kaallidi de’iya zara sohotu bolli kumiya
malaatata koyyite.

Miihshshata	Eti oosettido miishshata							
	Mittaa	Puut- tuwaa	Bi- rataa	Lasttiqi- yaa	Biit- tappe	Utu- laappe	Galb- baappe	Go- laappe
Xurqqayiya								
Qabattuwaa								
Gaabiyaa								
Kalntaa								
Jarkkaaniyaa								
Bashiyaa								
Qanbbaraa								
Marashaa								
Jabanaa								
Woraqataa								

OYDDANTTO SHAAHO LUXETTAA

Malaatatu birshshettaa

Inttena luxissiyagaara issippe gididi ha shemppuwa gidдон intte luxido waanna waanna malaatata birshshite.

Leemisuwaa:-

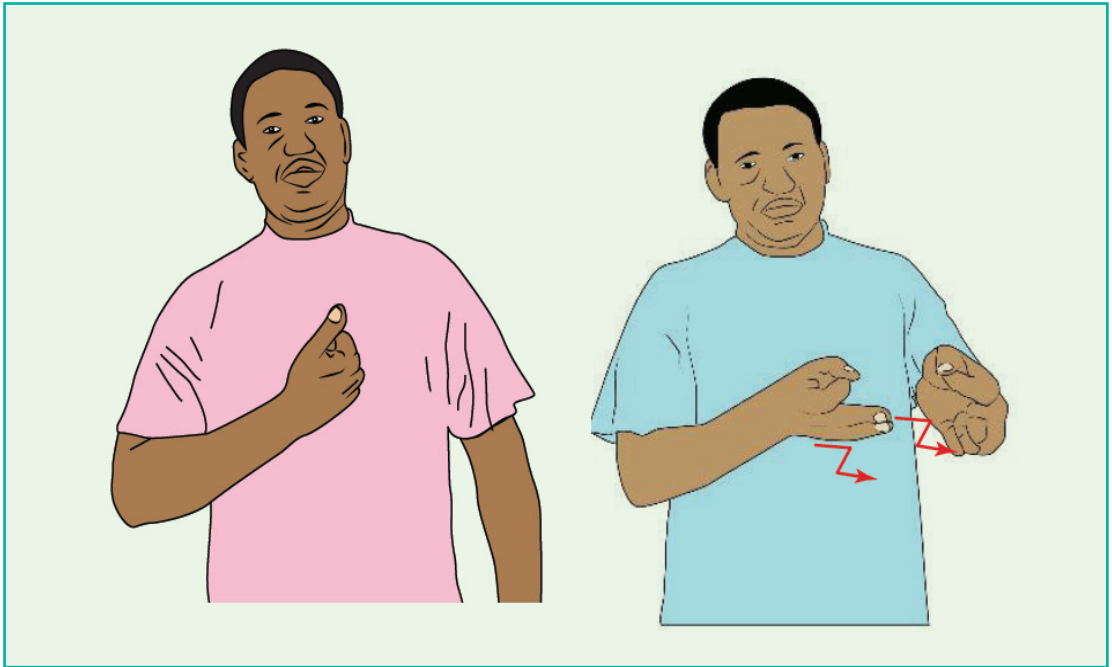
Haggaazaa

“Haggaazawu” malaataa birshshettaa

- A. Malaatawu kushiya qottaa ----- Ge
- B. Malaatay oottiyo sohuwaa ----- Tira baazzan
- C. Malaatawu kushiya gomppa ginaa ----- Pude baggawu
- D. Malaataa qaattaa ----- Soonne kare baggawu
- E. Malaataara issippe biya som”uwaa bessiyaanne bollaa qaattata -----
La”a

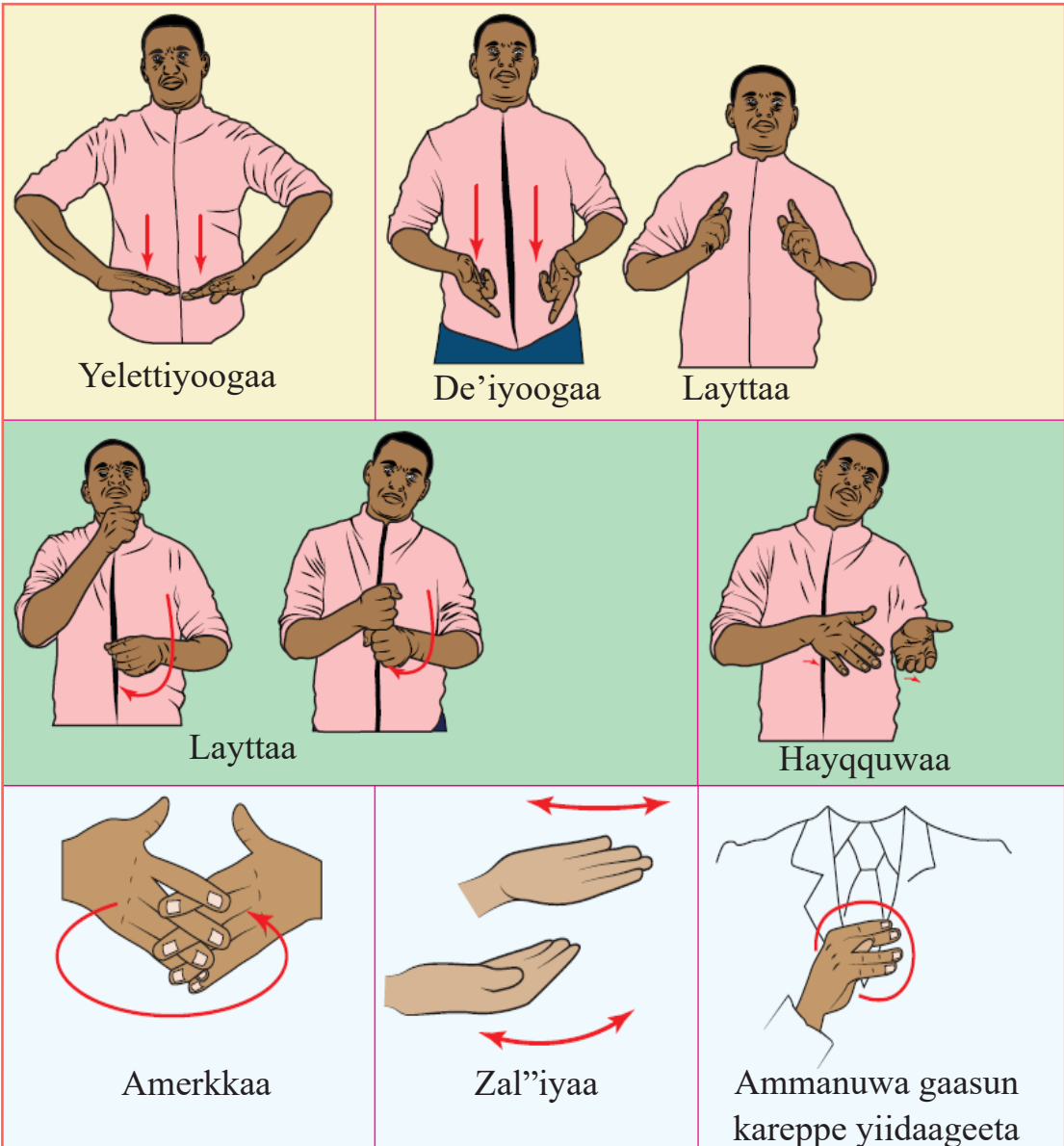
TAMMANNE NAA”ANTTAA SHEMPPUWAA

BANATETTAA QONCCISSIYOOGAA

Banatettaa

Qonccissiyoo

KOYRO SHAAHO LUXETTA

Koyro meeziyaa

Inttena luxissiyaagee ba de' o taarikiyaa qanttann intteessi yootees yootees. Luxissiyaagee banatetta qonccissanawu go'ettido malaatanne ogeta loyyti xeellidi kaallidi de' iya oyshata zaarite.

1. Inttena luxissiyaagee ba taarikiyaa aybippe doommidee?
2. Ba taarikiyaa oduwa gidдон wudetta oottido allaalleti aybee aybee?
3. Ba taarikiyaa gidдон I go'ettido peeshuwa qommoy aybee?
4. Ba taarikiyaa oduwa gidдон taarikke aadhdhida wodiyaabaa giddiyogaa bessanawu I go'ettido malaatati aybee aybee?
5. Taarikiyaa gidдон paccida woykko gujettana bessiyaabi de' ikko qonccissite.

Naa'antto meeziyaa

Naa'a naa'a gidi gididi inttena luxissiyaagaappe luxido leemisuwaa maaran intte de' o taarikiya oduwa meezetite.

Kaallidi de' iya wodetun inte intte luxissiyogaadan kifiliyaa luxiyaageetu sinttan eqqidi intte tarkiya odanaadan oyshettiyo gishsawu loyytidi meezetite. Intte meeziyaa wurssi simmidi inintte kifiliya laggetu sinttan kaalliya oyshata zaarite.

1. Intte laggiya taarikiya odettay ay malee?
2. Intte laggee ba taarikiya oduwaa kaseppe giigissanaadan ay zoruu-tetii?

Naa'antto shaaho luxetta

Inttena luxissiyaagee kaallidi de' iya taarikiya nabbabioode loyyti xel-lidinne taarikiyaara oyqqettida oyshata zaarite.

Dottoriya Anddiriwu postterel (tumu taarikiyaa)

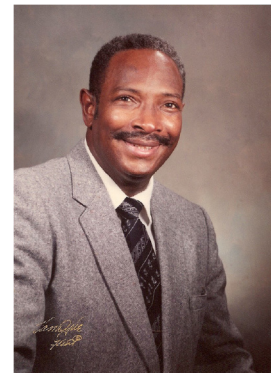

DOTTORIYA POSTTERE MALAATAA SUNT-TAA

Naa’antto shemppuwaa- Banatettaa qonccissiyooгаа

Koyro shaahuwaa

Ta kumetta sunttay Anddiriwu Jakisen posttera geetettes. Taani yelettada diccidoy hupheesa Amerkkan Alaabaamaa geetettiyaa ayssuwa gidduwaana. Ta aawaa aawatinne ta aayyee aayoti awuppe yiidaakko taani eranna xaykkonne tana yelidaageeti kareta gidiyo gishshawu tana Afriqqa- Amerkka asa woykko kareta Amerkka yeleta oottada qoodays. Ta away xiintta miniraaliya biittaappe bookki kessiyooгаа oottiya hiyyessa ba cawan aqida asa. Taani diccidoy xiinttaa miniraaliya bookkidi kessiyo issi guyye attida hiyeesa ambaana. Biron naattan de’aydda morggiya mirqqiya harggiyan ohettda hayttay siyenna asa gidaas.

DOTTORIYAA ANDDIRIWU POSTTERA

Isswaappe biidi hospunnta kifiliya gakkanawu golliyaana. Taani erettida karettaa gidioogan taayyo imettiya luxettaa qaaday xuntta. Sinttappe gitasa kiyiyo aymoy taayyo de'iyoo gishshawu dumma dumma oosota oottaydda haahuwaappe maxaafaa yeddin luxiyo luxettaa haaho luxettaa) luxiyoogaa doommaas. Ha wodiyan miishshaa demmanawu taani oottiyo oosotuppe issoy caana kaamiyaa laaggiyoogaa. Zal'iya eranchcha gidanawukka omarssi omarssi zal'iya koloojiya gelada luxaas.

Postaara kitettiyya naa'antto xekka luxettaa luxada wurssidoogaappe guyyian biitta gufantuwau koyro gidida hayttay siyennageetu kollojiyaa ha'I yunburstte gidida gilwaudeeta kollojiya gelaas. Luxettan taani gooba gidioo gishshawu ichchashu laytta luxettaa digiriya wurssada ekkidoy heezzu layttaana.

Issi galla Afirqqa gidдон de'iyoo dumma koshshay de'iyoo naata luxissana danddayiya luxettaa golletti 12 xalla gidiooga nabbabada keehippe kayyottaas. Daro qoppidoogaappe guyyian Afirqqa baada hayttay siyennageetu luxettaa keetta dooyana gaada maacaas. Tana giigissanawu Michigan geetettiyya ayssuwan de'iyoo yunbursttiya gelada luxioogan dumma koshshay de'iyoo geetu luxettan masettirete digiriya ekaas. Ta giigissuwa wurssidoogaappe guyyian guyye Afirqqa yaanawu koyyyoode daro xubeti ta naara gayttidosona. Taani kaarettaanne hayttay siyennagaa gido gishshawu Afirqqa asaa kare biittaa yediya asatu eqotati ubbay tana ekkokko giidosona. Tana eriya asatikka ta qofaa agganaadan zoridosona. Taani qasi ay ogiyankka Afirqqa baada ta miseta maaddana bessays gaada maacaas. Ha qofaa polanawu kirsttiyan mishin porze deefi giya ta kare biittaa eqotaa essanawu Awuroppatu qoodan 1956 M.L miishshaa shiishshanawu Afirqqa yaas.

Koyro meeziyaa

Inttena luxissiyaagee ha taarikiyawu naa'antto shahuwa nabbabanappe kasetidi ha bollaara shiiqida taarikiya intte guusan qonccissidi shiishshanawu eridoogaa bessite.

Naa’antto meeziyaa

Nabbabuwa maaran kaallidi de’iya oyshata kifile gidдон malaata doonan zaarite.

1. Posttire Anddiriwu yelettidooy awaane?
2. Posttire aaway ay oottidi de’ii?
3. Posttira hayttay siyennaagaa oottida harggee aybee?
4. Posttiree luxido koyro xekkaa luxettaa golliya sunttaay woyigetii?
5. Posttiree oottido oosoti aybe aybee?
6. Posttiree naa’antto xekkaa luxettaa kaalidooy awaane?
7. Posttiree digiriya luxettaa polanawu aappun layttaa ekkidee?
8. Posttiree masttiretiya ekkidooy ayba luxettaa macaranne?
9. Posttiree Afirqqaa yiidooy aappunnta layttaannee?
10. Posttiree Afirqqaa yiidooy aappunnta layttaannee?

Heezzabtto shaaho luxettaa

Luxissiya Dottoriya Anddiriwu posttire naa’antto shaahuwa nabbabiyode loyttidi xeellidinne aaraa ohettida oyshata zaarite.

Dottoriya Anddiriwu posttire (Tumu taarkiyaa)

Naa’antto shaahuwaa

Afirqqan koyro ta gakkidosay Argo baggan beettiya Gaanaa geetettiyyaa biitteena.

Issi woosa keetteppe guutta kifiliyo woosa ekkada 12 hayttay siyenna naata shiishshsada Afirqqan koyro luxetta golliya dooyaas. Malaata doonaa Afirqqaa ehiday tana. Luxissuwa dommidaykka tana gidishin koyro luxettaykka malaata doonaana.

Naati malaata doonan luxidi haasayaanne kaassaa doommiyoode

keehippe ufayttidosona. Tankka keehippe ufayttaas. Kaallada Nayijeeriyaa geetettiya hara arggo Afirqqa biittaa baadanne hara hayttay siyennaageetu luxettaa keetta dooyaas. Hegaappe guyyiyan hara dumma dumma Afirqqaa biittata yuyya yuuyyada luxetta keettata sinttanawukkaa dooyetta doommaas. Taani Afirqqaa yiyoode hayttay siyennaageeta luxissanawu hanotay injje gidenna. Daro asati hayttay siyennaagee qanggetta, hayttay siyennaageeti luxanawu danddayokkonna., giidi ammaniyo gishshawu hayttay siyenna naati deiyo keetta assay qosettoosona. Luxettaa gooliyaakka eti gelanaadan koyyokkonna. Taani biido biitta ubban haggaa mala xeelaa laammanawu daro waayettaas.

31 layttatu gidдон 13 biittatun 30 bolla luxettaa golleta dooyiyoogan daro shaa’u hayttay siyenna naati luxettaa qaadaa demmanaadan oottaas. Taani etawu luxettaa qaadaa meddhido Afirqqa naatuppe issoy issoy Amerikkaa yunbberssette gidдон piroofeesere gidaageeti de’oosona. Tophphiyanka luxettaa keettaa dooyiyo sintta qofay tawu de’iyo gishshawu Awuropha qoodan 1978 M.L yaas. Gidoppe attin hara Amerikkaa biittaa asati taappe kasetidi yiyoogan luxettaa keettaa dooyido gishshawu luxettaa keettaa dooyiyo sinttaa qofaa aggada ichcashu gita gita hayttay siyenna Tophphiya naata nayjeeriyaa efaada ayyana luxetta luxanaadaaninne Tophphiya simidi hayttay siyennageeta ayyana luxettaa luxissanaadan oottaas. Afirqqan oottido lo’o oosuwa naggaaraa xeelliyaagan yunbberssite bonchcho dokitere digiriya immidosona. Heggaa gishshawu taani erettiyoy Dokitere Anddirawu posttira geetettiyoogaana.

Koyro meeziyaa

Luissyaagee kaalliya qofaa qashota malaata doonan nabbabiyoode nabbabuwa maaran tuma woykko worddo giya malaatata go’ettiyoogaan zaarite.

1. Dottore posttirea Afirqqaa yiyoode koyrottidi biidoy Nayjeeriyaa.
2. Dottore posttirea dooyido koyro luxetta keettay puulanne aaho.

3. Dottore posttiree luxettaa keettaa dommiyoodee luxanchchatu qooday 20ppe bolla.
4. Dottore posttiree luxanchchatussi immido koyro luxettay malaata doonana.
5. Dottore posttiree Gaanaappe kaallidi biidoy Layibeeriyaa.
6. Dottoriya posttiree Tophphiya gidдон luxettaa keettaa dooyiis.
7. Dottore posttiree Afirqqaa gidдон 30ppe bolla luxettaa keettata dooyiis.
8. Dottore posttiree Afirqqaa yiyoode hayttay siyennaageetu luxissanawu injje.
9. Dottore posttiree Tophphiya asaa maaddanawu malibeenna.
10. 1Dottore posttiree ha'ikka de'uwan de'ees.

Naa'antto meeziyaa

Luxissiyaagee kaallidi de'iyaa qofa qashota malaataa doonan nab-babiyooode loytti ezggidi mela sohuwan kumana bessiya malaatata erikko intte kushiya kessiyooogan bessite.

1. _____ aaway xiixinttaa miniraaliyaa bookkiyaagaa.
2. Dottore posttiree _____ Amerkkaa asa.
3. Dottoriya posttiree so assay karettanne _____
4. Dottoriya posttiree haqqidoy _____ daafaanaa.
5. Dottoriya posttireessi ubba Afirqqaa biittatunkka luxettaa keettaa dooyiyo _____ de'ees.
6. Dottoriya posttiree oottido lo'o haggazaa xeellida yunbbersttee _____ Dottoretettaa immiis.
7. Dottore posttiree ichchshu Tophphiya naata _____ biittaa efidi luxissiis.
8. Dottore posttiree coo lefan _____ Qanxxiya asa gidokkona.

9. Bantta lo’’o laytta dottore posttiree _____ luxettaa keetta-ta dooyidosona.
10. Dottore posttire ha sa’aappe _____ shaahettidoy 1987 M.L .

OYDDANTTO SHAAHO LUXETTAA

Palamaa

Koyro meeziyaa

Naa’’u citan gidiiyoogan Tomaasa Edisenenne Dottoriya posttire oo-sotuppe hayttay siyennaageetussi gita go’’ay de’iyoy awugaassaakkonne palametite. Inttena luxissiyaagee inttewu markkiya immosona.

Naa’’antto meeziyaa

Hanno gakkanawu intte luxido maaran intte de’o taarkiyaa intte kifiliya laggetussi odite.

ICHCHASHANTTO SHAAHO LUXETTAA

Malaatatu birshshettaa

Inttena luxissiyaagaara issipe gidid ha shemppuwa gidдон intte luxido waanna waanna malaatata birshshite.

Leemiisuwaawu :- Banaqonccissiyooгаа

Bana qonccissiyo malaataa birshshettaa

- A. Malaatawu kushiya qottaa ----- A/
- B. Malaatay oottiyo sohuwaa ----- Tiraa bolla
- C. Malaataa kushiya gomppaa ginaa ----- Giddokko
- D. Malaataa qaattaa ----- Kareppe sookko
- E. Malaataara issippe biya som”uwa bessiyaanne bolla qaattata -----
Guyyekko pididi giyoogaa.